

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

PRAHA, 2014

MARTIN POKORNÝ

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Bakalářská práce

PŘIJETÍ KŘESŤANSTVÍ U GÓTŮ

THE ADOPTION OF CHRISTIANITY BY THE GOTHIS

Vedoucí práce:

ThDr. Kamila Veverková, ThD.

Autor práce:

Martin Pokorný

Poděkování

Děkuji paní ThDr. Kamile Veverkové, ThD. za laskavou pomoc, cenné rady a komentář při tvorbě bakalářské práce.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci /Přijetí křesťanství u Gótů“ zpracoval samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.. Současně dávám svolení k tomu, aby má bakalářská práce byla umístěna v Ústřední knihovně UK a používána ke studijním účelům.

V Praze dne 10. 6. 2014

Martin Pokorný

ANOTACE

Tato bakalářská práce pojednává o Gótech - germánském kmeni, který v průběhu sedmi století sehrál významnou roli v evropských dějinách. Práce je zpracována do dvou oblastí – historické a teologické. Historická část popisuje původ gótského národa, jejich vzájemný válečný vztah s římským impériem a nevyhnutelné rozdělení na Vizigótskou a Ostrogótskou říši. Teologická část líčí odklon Gótů od pohanství, následnou christianizaci národa včele s biskupem Wulfilou a přijetí křesťanství v ariánské podobě, jak Vizigóty, tak i Ostrogóty.

KLÍČOVÁ SLOVA

Gótové. Vizigóti. Ostrogóti. Christianizace. Wulfila. Ariánské křesťanství. Římské impérium.

ANNOTATION

This thesis discusses the Goths - a Germanic tribe that played an important role in a European history during seven centuries. A thesis is processed into two parts - historical and theological. The historical part describes the origin of the Gothic nation, their mutual military relationship with the Roman Empire and the inevitable split onto Visigothic and Ostrogothic Empire. The theological part depicts the Goths's conversion from the paganism, the subsequent national Christianisation led by Bishop Wulfila and finally an adoption of the Arian Christianity by both the Visigoths and the Ostrogoths.

KEY WORDS

Goths. Visigoths. Ostrogoths. Christianisation. Wulfila. Arian Christianity. Roman Empire.

OBSAH

ÚVOD	7
1. GÓTOVÉ	9
1. 1 Původ gótského národa	9
1. 2 Střet s římským impériem	12
1. 2. 1 První střety	12
1. 2. 2 Smlouvy o míru.....	14
1. 2. 3 Alarich a konec impéria	17
1. 3 Rozdělení Gótů	20
1. 3. 1 Vizigóti – Vizigótská říše	20
1. 3. 2 Ostrogóti – Ostrogótská říše	25
2. IMPIETAS GOTHICA	29
2. 1 Odklon od pohanství	31
2. 2 Christianizace Gótů	33
2. 3 Wulfila	37
3. KŘESŤANSTVÍ A GÓTOVÉ	41
3. 1 Gótové a ariánské vyznání	42
3. 1. 1 Arianismus	43
3. 2 Víra Vizigótů	47
3. 3 Víra Ostrogótů	49
ZÁVĚR	52
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ODBORNÝCH ZDROJŮ	53
SUMMARY	56

Seznam zkratek

stol. – století

cit. – citace

s. – stránka

n. l. – našeho letopočtu

př. – před

tzv. – takzvaně

lat. – latinsky

sv. – svatý

r. – roku

UNESCO - United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

ÚVOD

„Celá tři století, počínaje Tacitovou dobou, nebyla gótská historie ničím jiným než chmurným obrazem barbarského plenění a zabíjení. Po dalších sto letech se Gótové stali nejmocnějším národem Evropy. Jeden z jejich králů seděl na trůně císařů, druhý ovládal Španělsko a nejbohatší část Galie. O dvě stě padesát let později již gótská království neexistovala; národ sám zmizel ze scény dějin a nezanechal po sobě prakticky žádnou stopu.“¹ „V průběhu sedmi století se hráli Gótové dramatickou roli v evropských dějinách. Významně přispěli k závažné změně v historii kontinentu; rozpadu římské říše.“²

Už od mládí jsem se celkem intenzivně zajímal o dějiny Říma, ale jako bych nechtěl připustit, že ono neohrožené impérium, které mě tak fascinovalo, nemohlo ve své neohroženosti setrvat věčně, a tak jsem ve svém zájmu o římskou říši, nepřekročil stín čtvrtého a pátého století. Teprve díky mému studiu, kdy bylo potřeba se seznámit s církevními dějinami, jsem onen stín překročil a objevil pro mne další pozoruhodnou část dějin. Gótskou historií. Je velmi rozmanitá, a jak jsem zjistil při psaní práce, v evropském prostoru je téma více probádané.

Gótové byli velmi silným a cílevědomým národem, který přesně znal své politické cíle. Pro úspěch a moc dokázali zradit, zabít, změnit svoji kulturu, identitu, etnikum, respektovat, tolerovat a podřít sami sebe. Také dokázali, i když ve většině ne v pravověrné podobě, přijmout Krista. Přesně věděli, kam směřuje jejich cesta a čeho chtějí dosáhnout, i přesto, že byli barbaři, kteří měli odlišné morální a etické předpoklady oproti římskému impériu. Lze i usuzovat, že mnohé z jejich historie zneužívali osoby z dob ne zas tak minulých, jako například nacisté za 2. světové války.

Cílem mé práce je historicky shrnout období existence Gótů a jejich odklon od pohanství ke křesťanství.

Práce je rozdělena do dvou oblastí – historické a teologické. V první kapitole popisují historii Gótů, jejich příchod, rozdělení na Východní a Západní větev a střety s římským impériem, které pro Řím v konečné fázi byly fatální. Druhá kapitola poukazuje na prvotní styky s křesťanstvím ovlivněné biskupem Wulfilou, které museli Gótové pro dosažení svých principů podstoupit. Museli opustit svoje pohanství a umět se pomalu a postupně zařadit do

¹HEATHER, Peter. *Gótové*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, s. 5.

²Tamtéž, s. 15.

římského společenství. Christianizace značně změnila morálku Gótů, naučila je plnohodnotně rozlišovat pojem dobro a zlo. Třetí kapitola poukazuje a prozkoumává gótskou skupinu z pohledu teologického. Jako svoji víru si zvolili ariánské vyznání, avšak zaujímali k principům křesťanské víry rozmanitý postoj. Víra sice vyzvedla jejich lidskou individualitu, ale jen na úrovni nového pojetí etiky.

Hlavními zdroji k napsání této práce byli texty odborníků, kteří se tématem badatelsky zabývají. Podařilo se mi, navázat kontakt asi s největší odbornicí na dané téma, s paní docentkou Jarmilou Bednaříkovou, od které jsem získal velmi hodnotné materiály. Její vstřícnost a spolupráce mi velmi pomohla. Dále jsem čerpal z knih Petera Heatchera³ a Stanislava Doležala.⁴ Z teologického hlediska jsem získával informace z knih tematicky zaměřených na církevní dějiny. Samozřejmě k napsání práce bylo zapotřebí prostudovat mnohem více dostupného materiálu, který uvádím v seznamu literatury.

³HEATHER, Peter. *Gótové*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002. ISBN 80-7106-199-9.

⁴DOLEŽAL, Stanislav. *Interakce Gótů a římského impéria ve 3. - 5. století n. l.* Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008. ISBN 978-80-246-1531-8.

1. GÓTOVÉ

Klasická etnografie pojmenovávala mnoho germánských kmenů Suevi. Název Gótové získává na důležitosti postupně do 6. století, kdy antičtí etnografové poukazují na společné prvky jazyka, životního způsobu, nebo geografického původu, tehdy se začíná hovořit o národu Gótů.⁵

Otázka Gótů je ve velké míře spjata s nejpodstatnějšími okamžiky středověkých evropských dějin a několika národů v průběhu sedmi století. Jsou začleněni do jejich původu, jazyka, písemností, obyčejů i náboženského vyznání. Jsou spojeni s jejich kulturou a uměním, s jejich přínosem k pokladům světové kultury a památkám. Významně přispěli k závažné změně v historii Evropy – rozpadu Římské říše.⁶

„Prvními prokazatelně christianizovanými Germány byli Západní Gótové, Vizigóti. Křesťanství k nim působením římských zajatců proniklo ve 3. čtvrtině 3. stol. a úspěšně si mezi nimi získávalo stoupence.“⁷

Gótské dějiny a původ Gótů byl v různých staletích předmětem diskuzí a vědeckého poznávání, a to díky archeologickým nálezům. Ranou gótskou historií využívaly pro své cíle mnohé skupiny, jako například nacisté, romantičtí němečtí nacionalisté, habsburští monarchové, švédští králové.⁸

1. 1 Původ gótského národa

Původ a nejstarší dějiny byly v průběhu staletí předmětem vášnivé diskuze řady osob. Převažoval názor, že místem, kde vznikl gótský národ, byla jižní Skandinávie a zejména pak kraj Västergötland z ostrova Öland a Götland. Odtud došlo k rozsáhlé invazi Gótů do severního Polska a ke vzniku gótsko-gepidské kultury na tomto místě.⁹

⁵WOLFRAM, Herwig. *History of the Goths*. New and compl. rev. from the 2nd German ed. Berkeley: University of California Press, 1988. s. 1

⁶ČILINGIROV, Asen. *Gótové nebo Gétové* [online]. 27. 5. 2007, [cit. 2014-12-1]. Dostupné z: <http://www.sarakt.eu/getove.htm>.

⁷BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Antika, křesťanství a myšlení christianizovaných barbarů pozdně antického období a části raného středověku. In Evropa mezi vědou a vírou, hledání nové konfigurace*. Brno: Vysoké učení technické v Brně, 2001. s. 9-17. s. 11.

⁸HEATHER, Peter. *Gótové*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002. s. 21.

⁹DOLEŽAL, Stanislav. *Interakce Gótů a římského impéria ve 3. - 5. století n. l.* Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008. s. 65-66.

Jako první se na přelomu našeho letopočtu o předcích Gótů, v pramenech nazývaných jako *Gutones*, *Gothones* či *Gythones* zmiňuje antický spisovatel Strabón.¹⁰ Na jejich etnickém utváření se podíleli Amalové (Gutaí) – barbarský kmen ze Skandinávie. Ve Strabónově době žili *Gutones* ve Velkopolsku, v Pomořanech a ve Východním Prusku. Odtud se kolem poloviny 2. století n. l. stěhovali do krajín východně od střední Visly a koncem 2. století zahájili stěhování do černo-horských a dolnodunajských stepí.¹¹

Gótské dějiny popsal historik Jordanes¹² ve svém spise *Getica*, který napsal v roce 551 patrně v Konstantinopoli. Ve svém díle vychází ze spisů Cassiodoruse a jiných řeckých a latinských autorů. Jordanes o příchodu Gótů píše: „(25) *Tak tedy z této Scandzy, jakoby z dílny, v níž se vyrábějí kmeny, nebo ještě jako z lůna národů, vyrazili jednou, jak říká pověst, Gótové se svým králem jménem Berig. A jakmile vyskočili ze svých lodí a dotkli se země, dali na tomto místě oné zemi její jméno. Neboť až do nynějších dnů se ona země prý nazývá Gothiscandza.*“¹³

Diskuze o původu Gótů je ovšem otevřena. Historikové stále čekají na nějaký rozhodující důkaz – archeologický nález, který by o jejich původu rozhodl, zda pocházejí ze Skandinávie či severního Polska. Vztah ke Skandinávii nepochybně existoval, na ostrově Götland v Baltském moři žije dodnes populace Gutové, hovořící dialektem odlišným od švédštiny.

Na druhé straně (názoru), že Gótové pocházejí z Polska, jsou archeologické nálezy – náhrobní kamenné kruhy, přisuzované gótské kultuře, které se vyskytují i na ostrově Gotland, v Polsku jsou ovšem mladšího data. Naskytá se otázka, dát přednost Jordanově verzi, archeologickým nálezům, či se přiklonit ke kompromisu?¹⁴

Z Gothiscandzy se dále přemístili do sídel Ulmerugů, obývajících v dřívější době břehy Oceánu. Poté co nad nimi vyhráli bitvu, vyhnali Ulmerugy z jejich obydlí a jejich podřízené

¹⁰ „Strabón z Amaseie v Pontu“, (64 př. n. l. - 19 až 24 n. l.) – antický filozof, historik a geograf. URL:< <http://cs.wikipedia.org/wiki/Strab%C3%B3n>>.

¹¹BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Stěhování národů*. Praha: Vyšehrad Historica, 2013. s. 71.

¹²Jordanes (+ po 552) – ranně středověký historik, ovládal latinu a řečtinu, napsal díla *Getica* (zachycuje gótské dějiny) a *Romana* (římské dějiny), zřejmě byl gótského původu. URL:< <http://cs.wikipedia.org/wiki/Jordanes>>

¹³JORDANES. *Gótské dějiny/Římské dějiny*. Praha: Argo, 2012. s. 42.

¹⁴DOLEŽAL, Stanislav. *Interakce Gótů a římského impéria ve 3. - 5. století n. l.* Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008. s. 71-73.

sousedy Vandaly¹⁵ donutili ke spojenectví. V době, kdy začal počet obyvatel vzrůstat, se rozhodl Gadarichův syn Filimer, jeden z dalších králů po Berigovi, o dalším stěhování Gótů.¹⁶

Přesídlili do země Skytů, kterou svým jazykem nazývali Oium. Jak praví legenda, při překročení zdejší řeky došlo k neštěstí – rozlomení mostu – a do Oium se dostala pouze část Gótů společně s Filimerem. Zde získali vytouženou půdu. Po vítězném boji se Spali, okolo 2. století n. l., došli až do nejzazší části Skytie, jež sousedí s Pontským mořem, do oblasti dnešní Ukrajiny.¹⁷

V roce 1945 došlo k odkrytí velkého množství archeologického materiálu ve východní Evropě. Tyto nálezy pomohly vyřešit řadu otázek, některých aspektů obecných dějin prvního století n. l. a velkou řadu stránek gótských dějin. To bylo umožněno pomocí identifikací a analýz dvou tradičních archeologických kultur, tzv. kultury wielbarské v současném severním Polsku a kultury černjachovské, na území severně od Černého moře. Existuje důvod spojovat obě kultury s rozšířením gótské skupiny a jiných příbuzných germánských skupin v prvních čtyřech stoletích n. l. Nálezy umožňují archeologům vytvořit kvalitnější datovací systém pro nálezy ze severní a střední Evropy.¹⁸

„Ať už byla gótská expanze příčinou nebo důsledkem markomanských válek, polovina 2. století znamenala zásadní předěl v dějinách Gótů a dalších skupin wielbarské kultury. Různá protipatření Marka Aurelia¹⁹ sice učinila mnoho k obnovení stability západně od Karpat, ale jakmile pohyb kmenů ze severního Polska k jihovýchodu začal, nebylo tak snadné jej zastavit.“²⁰

Po dobu asi 100 let v nových sídlech v oblasti při dolním Dunaji, Dněstru a Dněpru pohltili zdejší slovanské a skytosarmantské obyvatelstvo a germánské Heruly, od kterých převzali řadu zvyklostí. Germánští Gótové zde sice tvořili menšinu, ale postupem času si svoji pozici majority upevňovali. Pozůstatky těchto kmenů se spojovaly a vznikla směsice různých etnik, které dosáhly poměrně vysokého stupně kultury. Ovlivněna byla přítomností antické civilizace, kterou jim zprostředkovala zdejší bohatá obchodní centra. Významné obchodní

¹⁵ „Vandalové“, východogermánský kmen patřící k indoevropské skupině pocházející údajně ze Skandinávie nebo z okolí Baltského moře, jejich jazykem byla vandalština, jejich doložené osídlení je v oblastech Odry, horní Visly a pohoří Sudet a na území Slezska a Slovenska. URL:< <http://cs.wikipedia.org/wiki/Vandalov%C3%A9>>.

¹⁶JORDANES. *Gótské dějiny/Římské dějiny*. Praha: Argo, 2012. s. 42.

¹⁷HEATHER, Peter. *Gótové*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002. s. 22.

¹⁸Tamtéž, s. 27-28.

¹⁹„Marcus Aurelius Antoninus Augustus“, (26. dubna 120 - 17. března 180) – římský císař (161-180), patřil k tzv. adoptivním císařům, představitel filozofie stoicismu. - GRANT, Michael. *Římské císařové: životopisy vládců císařského Říma v letech 31 př. Kr. - 476 po Kr.* 3. vyd. v českém jazyce. Praha: BB/art, 2010. s.105-109.

²⁰HEATHER, Peter. *Gótové*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002. s. 48.

styky s Římskou říší zapříčinily dobrý vývoz kožešin, ryb, kovů, a naopak dovoz vína, tkanin, zbraní a luxusních předmětů. Gótové si postupně vytvořili ohromné kmenové svazy (říše), které se rozkládaly od Tisy až k Donu.²¹

1. 2 Střet s římským impériem

Přede hrou k prvním střetům mezi Góty a Římem byl rok 233, kdy došlo k útoku rýnských a dunajských Germánů na římské území. To vše se stalo za vlády Alexandra Severa.²² Císař se pokusil o vyjednávání, a jelikož Germáni měli rádi peníze, nechali si za mír zaplatit. Není však doložené, zda se tento fakt týkal Gótů, nicméně tato zpráva rozpoutala podezření a politické vyjednávání u kmene Karpů, který žil v sousedství Gótů. Záviděli Gótům jejich smlouvu s Římem o vyplácení peněz za mír. „Proč oni dostávají tolik peněz a my ne?“ Je obtížné tuto historku datovat, ale zdá se, že zapadá do roku 235, neboť přesně za tři roky Karpové zaútočili.²³

1. 2. 1 První střety

Prvotním okamžikem, kdy se Gótové výrazně zapisují do historie, se stává rok 238 za vlády senátních císařů Maxima a Balbina.²⁴ Tehdy Gótové poprvé překročili Dunaj a společně s Karpy vyplenili provincii Dolní Moesii, zvláště město Histria. Aby provincii opustili, musela jim Římská říše vyplatit výkupné a roční tribut. Po pár menších vítězstvích v Dácii jim císař Philippus Arabs vyplácení tributu zastavil. To vedlo Góty k mohutné invazi na římské území – Dácii, Moesii a Dobrudžu pod vedením krále Knivi. Ten své vojsko rozdělil na tři oddíly, které samostatně napadly uvedená města. Sám Kniva zaútočil na Dolní Moesii, kterou již jednou Gótové dobyli. I když se nepodařila všechna místa obsadit – údajně přišlo o život až 30 000 Gótů, rozhodl se Kniva na římském území přezimovat a nazpátek se vydal až roku 251. Během návratu do barbarika se podařilo Knivovi v bitvě u Abrittu v Thrákii

²¹KUNEŠ, Josef. *Říše barbarů*. [online]. 22. 7. 2004, [cit. 2014-12-1]. Dostupné z: <http://www.militaria.cz/cz/clanky/valky-valecnici/rise-barbaru.htm>.

²²„*Marcus Aurelius Severus Alexander*“, (1. října 208 - únor/březen 235) – římský císař (222 - 235), byl poslední z rodu dynastie Severovců. - GRANT, Michael. *Římští císařové: životopisy vládců císařského Říma v letech 31 př. Kr. - 476 po Kr.* 3. vyd. v českém jazyce. Praha: BB/art, 2010. s. 148-152.

²³DOLEŽAL, Stanislav. *Interakce Gótů a římského impéria ve 3. - 5. století n. l.* Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008. s. 84-86.

²⁴„*Marcus Clodius Pupienus Maximus*“, (duben - červenec 238 Řím) – římský vládce vládnoucí společně s Balbinem – římský senátní císař (duben - červenec 238 Řím). - GRANT, Michael. *Římští císařové: životopisy vládců císařského Říma v letech 31 př. Kr. - 476 po Kr.* 3. vyd. v českém jazyce. Praha: BB/art, 2010. s. 162-166.

porazit Římany v čele s císařem Decieusem,²⁵ který při bitvě zahynul.²⁶ Císař Traianus Decius – první římský vládce, jenž zahynul ve válce s barbary, pronásledovatel křesťanů, kteří v jeho smrti spatřovali Boží trest.²⁷

O letech 253 - 254 jsou minimální záznamy. Při svých nájezdech Gótové používali námořní cestu do říše přes Černé moře. Nejprve vyplnili jihozápadní Kavkaz, dále pokračovali podél pobřeží na západ a svoji válečnou pout' úspěšně završili útokem na Pytiús a Trapézus. Ovšem gótská přítomnost zde není jednoznačně doložena.²⁸

Úspěch a značná kořist povzbudily Góty k dalším nájezdům, které opakovaly v oblasti severního Balkánu a Malé Asie v letech 255 - 257. Vyploovali z přístavů a útočili na bohatá města na pobřeží i v bližším vnitrozemí. Padla města jako Chalkedón, Apameia, Nikodémia, Níkaia a Prusa. Na těchto výpravách získali obrovské bohatství a velké množství zajatců, což možná mělo za následek, že se mezi nimi začala šířit křesťanská víra.²⁹

Kolem roku 263 Gótové plenili bohatá města v Panonii, v oblasti dnešního Rakouska, Maďarska, Chorvatska a Srbska. Tyto invaze způsobily, že Římané začali shromažďovat své legie a chystat velký protiútok.³⁰

V roce 268 vyrazili Gótové společně s Heruly na velkou výpravu ze severního Černomoří. Po několika neúspěších se jim podařilo proniknout až do Egejského moře, kde se rozdělili na tři válečné skupiny. První, tvořená pouze Heruly se vylodila v okolí Soluně, kde byla poražena císařem Gallienem.³¹ Druhá, složená z Gótů a Herulů zničila Attiku a třetí, pravděpodobně vedená gótskými náčelníky, postoupila do maloasijského vnitrozemí.³²

²⁵ „*Gaius Messius Quintus Decius Valerianus*“, (200/201 - 251) – římský císař Traianus Decius (249 - 251), patřil k tzv. ilyrským císařům, byl schopný vojevůdce, organizátor, prováděl válečná tažení proti Gótům. - GRANT, Michael. *Římsští císařové: životopisy vládců císařského Říma v letech 31 př. Kr. - 476 po Kr.* 3. vyd. v českém jazyce. Praha: BB/art, 2010. s. 174-177.

²⁶ DOLEŽAL, Stanislav. *Interakce Gótů a římského impéria ve 3. - 5. století n. l.* Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008. s. 86-88.

²⁷ BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Stěhování národů.* Praha: Vyšehrad Historica, 2013. s. 71.

²⁸ HEATHER, Peter. *Gótové.* Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002. s. 50.

²⁹ DOLEŽAL, Stanislav. *Interakce Gótů a římského impéria ve 3. - 5. století n. l.* Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008. s. 88.

³⁰ THOMAS J. CRAUGHWELL. *Barbaři Jak jejich invaze ovlivnily moderní svět.* Praha: Fortuna Libri, 2009. s. 16.

³¹ „*Publius Licinius Equatius Gallienus*“, (218 - září 268) – římský císař (253 - 268), měl intelektuální zájmy a široký rozhled, řečnické schopnosti, zálibu v řecké kultuře, podporoval filozofa Plotína, byl dobrý vojevůdce a organizátor. - GRANT, Michael. *Římsští císařové: životopisy vládců císařského Říma v letech 31 př. Kr. - 476 po Kr.* 3. vyd. v českém jazyce. Praha: BB/art, 2010. s. 186-191.

³² HEATHER, Peter. *Gótové.* Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002. s. 50-51.

V roce 269 byli Gótové s Heruly poraženi císařem Claudiem II.³³ v bitvě u Naissu (Niše). Římské vítězství bylo velmi drahé, ale přineslo velké množství zajatců, z kterých se posléze stali žoldníci římské armády. Claudius, jako první císař, získal titul *Gothicus maximus*. Jeho vítězstvím byla síla Gótů a dalších dunajských kmenů zcela zlomena.³⁴

Začátkem 3. století došlo k rozdělení gótského národa na západní a východní část. Východní větev – Gretungové, neboli Ostrogóti sídlila východně od Dněstru. Západní větev – Tervingové, nazývaná jejich známějším názvem Vizigóti, pobývala na západ od Dněstru. Základem kmenového svazku byly gótské prvky, které zahrnovaly i jiné germánské a negermánské etnické skupiny.³⁵

Ve druhé polovině 3. století mohlo dojít, ze strany barbarů k nejnebezpečnější invazi na Římskou říši. Nakonec byl útok zažehnán, a to hlavně díky tomu, že barbaři nebyli zcela jednotní. Pro Římany to ale mělo značný význam. Uvědomili si, že právě v nejednotnosti kmenů je prozatím síla římského vojska. „*Maneat, quaeso, duretque gentibus, si non amor nostri, at certe odium sui, quando urgentibus imperii fatis nihil iam praestare fortuna maius potest quam hostium discordiam*“³⁶!³⁷

1. 2. 2 Smlouvy o míru

Za vlády císaře Valenta, můžeme římsko-gótské vztahy charakterizovat, jako období klidné koexistence, dobou vzájemné nedůvěry. K válečným střetům docházelo pouze ojediněle, a to i proto, že v roce 291 spolu gótské kmeny vzájemně bojovaly o provincii Dácie, kde si upevňovaly svoji moc a postavení. Hlavní díl kořisti si v těchto střetech přivlastnili Gótové, a tak toto území bylo nazývané *Gothia*, i když Gótové ho nazývali *Gutthiuda*. Hranicí mezi Góty a Římany byl Dunaj.³⁸ Nelze říci, že by v této době mezi Góty a impériem byl uzavřen foedus, a ani Jordanovu zprávu o využití gótských pomocných oddílů

³³ „*Marcus Aurelius Claudius*“, – Claudius Gothicus, Claudius II. (10. května 231/214 - září 270) – římský císař - GRANT, Michael. *Římští císařové: životopisy vládců císařského Říma v letech 31 př. Kr. - 476 po Kr.* 3. vyd. v českém jazyce. Praha: BB/art, 2010. s. 199

³⁴DOLEŽAL, Stanislav. *Interakce Gótů a římského impéria ve 3. - 5. století n. l.* Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008. s. 90-91.

³⁵BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Stěhování národů*. Praha: Vyšehrad Historica, 2013. s. 72.

³⁶ *At' zůstane a přetrvá mezi kmeny, když ne láska k nám, pak alespoň vzájemná nenávisť! Vždyť ze situace, kdy je impérium v úzkých nemůže Štěstěna nabídnout nic lepšího než nesvornost nepřátel*

³⁷DOLEŽAL, Stanislav. *Interakce Gótů a římského impéria ve 3. - 5. století n. l.* Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008. s. 93.

³⁸DOLEŽAL, Stanislav. *Interakce Gótů a římského impéria ve 3. - 5. století n. l.* Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008. s. 94-95.

na východě roku 297 není možné potvrdit.³⁹ Klid zbraní mezi říší Gothií trval až do začátku 20. let 4. století, kdy se schylovalo k válce mezi Constantinem⁴⁰ a Liciniem.⁴¹ V bojích Constantinus Licinia dvakrát porazil za vydatné podpory gótských oddílů, se kterými uzavřel mír a foedus mezi říší a Vizigóty. Ti, měli hlídat římský limes,⁴² a zároveň byli využíváni i jako žoldnéřské sbory. Na oplátku za své služby dostávali Gótové ročně určitou fixně stanovenou sumu peněz, obilí a možnost obchodovat. V této době byl celý region nejvíce stabilní a jeho ekonomický nárůst je znatelný z archeologických nálezů. Roku 332 18. března došlo k velké bitvě mezi Vizigóty a Sarmaty, které hojně podporoval Constantinus a bitvu vyhrál. Vítězství Říma způsobilo opět politické dojednávání a král Ariarich musel při vyjednávání o míru a nové smlouvě poskytnout svého syna jako rukojmí. Constantinus byl prvním císařem, který si barbarský kmen Gótů skutečně podrobil.⁴³

Po zvolení Valentiniana a Valentia⁴⁴ roku 364 se vztahy velmi vyostřily. Situace se vyhrotila až k válce a došlo ke zrušení smlouvy, kterou Gótové měli z dřívějších časů. Valens neměl k tomuto činu nijak pádný důvod. Docházelo k vzájemným vpádům do území a Valentova gótská válka výrazně změnila charakter gótsko-římských vztahů. Konec nastal až po sedmi letech, kdy pomalu vznikalo fungující společenství.⁴⁵ Velkou zásluhu na tom mělo i to, že kolem roku 370 se ze střední Asie přihnali Hunové, nemilosrdní kočovní bojovníci, kterých se obávali i Gótové. Celá situace mezi Góty a Římany napomáhala k růstu hunské moci.⁴⁶ Po roce 376 se gótské skupiny, pokoušely uniknout před Huny a přecházely do

³⁹DOLEŽAL, Stanislav. *Interakce Gótů a římského impéria ve 3. - 5. století n. l.* Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008. s. 99.

⁴⁰ „*Flavius Valerius Constantinus*“, Konstantin Velký, Konstantin I., uctíváný jako sv. Konstantin – římský císař (306 – 323) spolucísař. (323 - 327), byl samovládce celé Římské říše. - GRANT, Michael. *Římští císařové: životopisy vládců císařského Říma v letech 31 př. Kr. - 476 po Kr.* 3. vyd. v českém jazyce. Praha: BB/art, 2010. s. 246.

⁴¹ „*Gaius Valerius Licinatus Licinius*“, (250 - 325) – římský císař (308 - 324) ve východní části římského impéria. - GRANT, Michael. *Římští císařové: životopisy vládců císařského Říma v letech 31 př. Kr. - 476 po Kr.* 3. vyd. v českém jazyce. Praha: BB/art, 2010. s. 253

⁴² „*Limes*“ – Limes Romanus (lat. cesta) – pevninská hranice římské říše, systém opevnění a cílené hranice na místech, kde nebyla hranice určena řekami, od roku 1987 součástí světového dědictví UNESCO.

URL:<http://cs.wikipedia.org/wiki/Limes_Romanus>.

⁴³DOLEŽAL, Stanislav. *Interakce Gótů a římského impéria ve 3. - 5. století n. l.* Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008. s. 99-103.

⁴⁴ „*Flavius Valentinianus*“, Valentinus I. (321 - 17. listopadu 375) – římský císař (364 - 375), byl zakladatelem valentinské dynastie, spravoval západní polovinu impéria, jeho bratr Valens – spolucísař – východní část. - GRANT, Michael. *Římští císařové: životopisy vládců císařského Říma v letech 31 př. Kr. - 476 po Kr.* 3. vyd. v českém jazyce. Praha: BB/art, 2010. s. 279-284.

⁴⁵DOLEŽAL, Stanislav. *Interakce Gótů a římského impéria ve 3. - 5. století n. l.* Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008. s. 106-110.

⁴⁶THOMAS J. CRAUGHWELL. *Barbaři. Jak jejich invaze ovlivnily moderní svět.* Praha: Fortuna Libri, 2009. s. 23.

Římské říše, jiné se snažily Hunům čelit. Docházelo ke spojování, ale i k rozporům mezi kmeny.⁴⁷ V Jordanově spise se doslova píše „(313) *Kmen Hunů se vyřítíl na Góty a některé z nich si podrobil, jiné zahnal na útěk...*“⁴⁸

Skupiny Greutungů i Tervingů se rozhodli žádat Římany o azyl. Vyhověno nakonec bylo zprvu Tervingům, kteří byli ochotni podstoupit mnohé ústupky, aby se dostali do říše.⁴⁹ Římská vláda se snažila využít Tervingy ve svůj prospěch na obranu národa, dovolili jim usídlit se v Moesii a slíbili jim četné výhody, bohužel opak byl pravdou a ve velkém se rozšířil obchod s otroky.⁵⁰ Pod vedením Fritigerna a Alaviva složili zbraně a přistoupili na ariánské křesťanství. Příliv uprchlíků byl značný a Římani nedokázali celou situaci dobře zvládat a hlídat hranice. To se dozvěděli Gretungové a hromadně vnikali na římské území.⁵¹

Nezvladatelná situace vyústila v bitvu u Adrianopole 9. srpna roku 378. Bitvu vedl Fritigern a její výsledek byl pro něj zdrcující. Gótové získali nadvládu nad celým severním Balkánem, císař Valens zahynul a jeho tělo nikdy nebylo nalezeno. Celou událost vystižně popsal historik Ammianus.⁵² Výsledkem utrpěla římská prestiž, neboť se zatím nikdy žádnému germánskému kmeni nepodařilo Římany tak rozhodujícím způsobem porazit. Ovšem Gótové své vítězství nedokázali zúročit, nezhájili žádné vyjednávání a pouze dále plenili provincie.⁵³

Bednaříková uvádí: „*Gratiaonovi a jeho spoluvládci Theodosiovi I. se nové spojenecké smlouvy se vzbouřenými barbary podařilo uzavřít až mezi lety 380 - 382.*“⁵⁴ Podrobili si Góty, povolili jim vlastní zákonodárství a dali jim půdu. Na oplátku měli vykonávat vojenskou službu pro římský stát. Zjistili, že bude lepší si Góty podmanit mírem nikoliv násilím. Změny ve smlouvě se týkaly pouze Tervingů a Greutungů, kteří si vydobyli právo na samostatnou existenci. Smlouva byla dodržována až do roku 395, kdy zemřel Theodosius.⁵⁵ Theodosia popisuje Jordanes slovy „(315) ... *Byl velmi zbožný a získal si slávu*

⁴⁷HEATHER, Peter. *Gótové*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002. s. 107.

⁴⁸JORDANES. *Gótské dějiny/Římské dějiny*. Praha: Argo, 2012. s. 174.

⁴⁹DOLEŽAL, Stanislav. *Interakce Gótů a římského impéria ve 3. - 5. století n. l.* Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008. s. 113.

⁵⁰KUNEŠ, Josef. *Říše barbarů*. [online]. 22. 7. 2004, [cit. 2014-12-1]. Dostupné z: <http://www.militaria.cz/cz/clanky/valky-valecnici/rise-barbaru.htm>.

⁵¹DOLEŽAL, Stanislav. *Interakce Gótů a římského impéria ve 3. - 5. století n. l.* Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008. s. 115-119.

⁵²BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Stěhování národů*. Praha: Vyšehrad Historica, 2013. s. 80.

⁵³DOLEŽAL, Stanislav. *Interakce Gótů a římského impéria ve 3. - 5. století n. l.* Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008. s. 120.

⁵⁴BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Stěhování národů*. Praha: Vyšehrad Historica, 2013. s. 82.

⁵⁵HEATHER, Peter. *Gótové*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002. s. 144-145.

*jako podporovatel církve. Byl však také vynikajícím ochráncem státu. ... zastavil jejich zločinné pustošení ...*⁵⁶

1. 2. 3 Alarich a konec impéria

Po Theodosiově smrti převzali vládu jeho dva synové – Arcadia,⁵⁷ císař Východu a Honoria,⁵⁸ císař Západu. Ale jelikož oba byli nezletilí, převzal „poručnictví“ nad císaři a vedení nad říší Stilich.⁵⁹ V této době se vynořuje nejvýznamnější osoba v historii gótsko-římských vztahů – Alarich. Pro římskou říši byl jednou z nejtrpčejších zkušeností a pro křesťanství tou nejkladnější.⁶⁰

Stal se vizigótským králem a docílil návratu Vizigótů do východní části impéria. Ale zvláštním momentem, nad kterým se odborníci pozastavují, je jeho touha po římské armádní funkci.⁶¹ Špatně nesl, že má vedení pouze nad barbary a ne nad římskou jednotkou. To spíše vypovídá o muži, který chce kariéru v římských legiích, než o potenciálním gótském králi. Je tedy velmi pravděpodobné, že vedl pouze vzbouřený gótský oddíl v římské armádě, ke kterému se pak přidávali rozdílní stoupeni.⁶²

Z dostupných pramenů je ale zřejmé, že po smrti Theodosiově se, se svými stoupeni odtrhl od skupiny gótských federátů a přes Thrákií odešel do Řecka, kde vše začal plnit. V roce 395 dorazil do Řecka Stilich, ale ten nakonec na Alaricha nezaútočil a nechal jej uniknout. Po odstranění eunucha Rufina,⁶³ který byl s Alarichem zadobře, převzal regentství

⁵⁶JORDANES. *Gótské dějiny/Římské dějiny*. Praha: Argo, 2012. s. 174.

⁵⁷„*Flavius Arcadius*“, východořímský císař (395 - 408), byl pokládán za prvního byzantského císaře. - GRANT, Michael. *Římští císařové: životopisy vládců císařského Říma v letech 31 př. Kr. - 476 po Kr.* 3. vyd. v českém jazyce. Praha: BB/art, 2010. s. 297.

⁵⁸„*Flavius Honorius*“, (9. září 384 - 15. srpna 423) západořímský císař (395 - 423), vládl společně se svým bratrem Arcadiem, byl jeden z nejstabilnějších antických císařů, za jeho vlády došlo díky vpádům germánských kmenů k rozvrácení západní říše. - GRANT, Michael. *Římští císařové: životopisy vládců císařského Říma v letech 31 př. Kr. - 476 po Kr.* 3. vyd. v českém jazyce. Praha: BB/art, 2010. s. 303-306.

⁵⁹„*Flavius Stilicho*“, západořímský generál a patricius, byl polobarbarského původu, určoval hlavní směr západořímské politiky. - GRANT, Michael. *Římští císařové: životopisy vládců císařského Říma v letech 31 př. Kr. - 476 po Kr.* 3. vyd. v českém jazyce. Praha: BB/art, 2010. s. 303-306

⁶⁰BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Stěhování národů*. Praha: Vyšehrad Historica, 2013. s. 83.

⁶¹Tamtéž, s. 83.

⁶²HEATHER, Peter. *Gótové*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002. s. 146.

⁶³„*Flavius Rufinus*“, východořímský státník, horlivý křesťan, byl magistrem, konzulem a prefektem za vlády císaře Arcadia (395), určoval hlavní směr východořímské politiky. GRANT, Michael. *Římští císařové: životopisy vládců císařského Říma v letech 31 př. Kr. - 476 po Kr.* 3. vyd. v českém jazyce. Praha: BB/art, 2010. s. 297-299

východu Eutropius, jenž, ale nechtěl proti Alarichovi bojovat. Také se s ním spojil proti Stilichovi, a uzavřeli s ním dohodu. Roku 397 byl Alarich jmenován do funkce *magister militum per Illiricum*, což bylo velmi významné pro všechny Góty.⁶⁴

Na podzim roku 401 započal Alarich tažení do Itálie. Je pravděpodobné, že italské tažení, bylo za účasti pannonských Ostrogótů.⁶⁵ Obléhali císaře Honoria v Medialonu, provincie Venetie, Ligurie a Erturie. V dubnu 402 mohl Stilich Alaricha opět zničit, když se s ním utkal u Polentie a Verony. Místo toho spolu uzavřeli dohodu a Alarich byl donucen z Itálie odejít. Posléze se však jejich vztahy opět zhoršily.⁶⁶ „Roku 405 provedl do Itálie invazi germánský vůdce Radagaisus, podle Orosia⁶⁷ nejhorší nepřítel, jaký kdy říši napadl. V jeho tlupách, zaplavujících Itálii, prý bylo na 200 000 Gótů.“⁶⁸ Stilich zalarmoval a zmobilizoval veškeré vojsko a podařilo se mu agresorům se postavit. Bylo zajato obrovské množství barbarů a trh s otroky zkolaboval. Sám Radagaisus se pokusil uprchnout, ale byl dopaden a popraven. Při této bitvě se ukázalo, jak christianizace ovlivnila Góty, nebyli již tak krvelační.⁶⁹

Stilich sice zvítězil, ale poslední den v roce 406 mu byla zasazena krutá rána. Vandalové, Alani a Svébové překročili zamrzlý Rýn a i přes odpor Franků zaplavili Galii. Stilich nedokázal nápor odvrátit, a tak po vyplenění Galie v roce 409 vpadli i do Hispánie.⁷⁰ Stilichova síla a moc upadala, až byl dokonce v roce 408 usmrcen. Alarich, který se usadil v Noriku,⁷¹ vyčkával a sbíral síly i spojence na další útok. Roku 408 vytáhl do Itálie. Začal obléhat Řím, který se s ním snažil vyjednávat mír.⁷² Gótové nechali Řím na pokoji. Výměnou za barbarské otroky, bohatství a luxus. Když byl Alarich velvyslanci dotazován „Ale co nám necháte?“, odpověděl jim „Vaše životy.“ Své sliby splnil a tažení ukončil, uchýlil se do

⁶⁴DOLEŽAL, Stanislav. *Interakce Gótů a římského impéria ve 3. - 5. století n. l.* Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008. s. 148-151.

⁶⁵BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *K problému christianizace Ostrogótů.* Sborník prací Filozofické fakulty brněnské university. 2004. s. 104.

⁶⁶DOLEŽAL, Stanislav. *Interakce Gótů a římského impéria ve 3. - 5. století n. l.* Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008. s. 151.

⁶⁷„Paulus Orosius“, (375 - 418) – historik, teolog, galský křesťanský kněz, byl žákem sv. Augustina a spolupracovník sv. Jeronýma. URL:< http://cs.wikipedia.org/wiki/Paulus_Orosius>

⁶⁸DOLEŽAL, Stanislav. *Interakce Gótů a římského impéria ve 3. - 5. století n. l.* Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008. s. 152.

⁶⁹HEATHER, Peter. *Gótové.* Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002. s. 153.

⁷⁰DOLEŽAL, Stanislav. *Interakce Gótů a římského impéria ve 3. - 5. století n. l.* Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008. s. 153.

⁷¹„Noricum“, keltské království (federace třinácti kmenů a provincie římské říše), dnešní území Rakouska, Slovinska a jihovýchod Bavorska. URL:< <http://cs.wikipedia.org/wiki/Noricum>>

⁷²BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Stěhování národů.* Praha: Vyšehrad Historica, 2013. s. 86-87.

Toskánska. Když ani tehdy nezískal vojenskou hodnost, o kterou opětovně žádal, znovu v noci 24. srpna 410 vyrazil před hradby Říma.⁷³

V tu noc, padl Řím do rukou Alarichových Gótů, ale k velkým masakrům nedošlo, chovali se na tehdejší dobu dosti humánně. Po šesti dnech si odnesli zlato, zajatce i Placidii, Honoriovu sestru.⁷⁴ Jordanes zaznamenal „(156) Nakonec vstoupili do Říma a na rozkaz Alarichův pouze pobrali kořist. Nezakládali požáry, jako jiní barbaři, ani nestrpěli, aby místa svatých utrpěla jakoukoli škodu.“⁷⁵

„Casus Roma“

Slávu, vítězství, si ale Alarich dlouho neužil. Onemocněl a poměrně mladý u Consentie roku 410 zemřel. Jeho pohřeb byl honosný. Vlády nad Vizigóty se ujal jeho švagr Athauf, který barbary odvezl do jižní Galie. V roce 414 v Narboně pojal za ženu Placidii.⁷⁶ Athauf pochopil, že Gótové nejsou až tak civilizovaní, rozhodl se obnovit římskou říši a zvýšit římskou prestiž gótskou mocí. Byl připraven ke spolupráci vzájemného prospěchu. Roku 414 opět vypukla válka mezi Góty a Římany, Gótové byli vytlačeni z Narbony a nuceni ustoupit do Hispánie. V létě 415 byl Athauf z osobní msty zavražděn, jeho nástupcem se stal Valia. Snažil se dál bojovat proti Římanům, ale roku 416 poznal beznadějnost svého počínání a uzavřel mír. Zavázal se plněním povinností vůči římské říši, měl za úkol vyčistit Hispánii od Vandalů, Alanů a Svěbů. Gótové těmto kmenům uštedřili krutou porážku a v roce 418 se vrátili do Galie.⁷⁷

„Pro říši se Gótové stali menším zlem a gótské autonomní osídlení na římském území bylo pro císaře přijatelnější než v roce 382.“⁷⁸ Roku 418 Valia umírá a jeho nástupcem se stává Theodorich, vnuk Alarichův.

⁷³THOMAS J. CRAUGHWELL. *Barbaři Jak jejich invaze ovlivnily moderní svět*. Praha: Fortuna Libri, 2009. s. 32-33

⁷⁴DOLEŽAL, Stanislav. *Interakce Gótů a římského impéria ve 3. - 5. století n. l.* Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008. s. 155.

⁷⁵JORDANES. *Gótské dějiny/Římské dějiny*. Praha: Argo, 2012. s. 71.

⁷⁶BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Stěhování národů*. Praha: Vyšehrad Historica, 2013. s. 91.

⁷⁷DOLEŽAL, Stanislav. *Interakce Gótů a římského impéria ve 3. - 5. století n. l.* Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008. s. 156-158.

⁷⁸HEATHER, Peter. *Gótové*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002. s. 157.

1. 3 Rozdělení Gótů

„(42) Na třetím místě svého pobytu – severně od Černého moře – byli Gótové už civilizovanější a také, jak jsme výše řekli, učenější. Rozdělili se podle vládnoucích rodů: Visigótům vládl rod Balthů, Ostrogóti poslouchali slavný rod Amalů.“⁷⁹

V průběhu 3. století došlo k rozdělení Gótů (jak jsme již citovali), jejich označení se plně ujalo až v období 5. - 6. století. Jednalo se o mnohočetné politické svazky, které kromě gótských prvků zahrnovaly i jiná germánská či negermánská etnika, jež pomáhala oslabovat rodové struktury a naopak posilovala pokrokové politicko-sociální formy.⁸⁰

Ve 4. století bylo zaznamenáno minimálně šest samostatných gótských království. V poslední čtvrtině 4. století bylo toto uspořádání rozvráceno kočovnými Huny, kteří ještě více rozdělili gótský svět. Tím bylo zahájeno nestabilní a vysoce nebezpečné období v gótské historii. Všechny skupiny se pokoušely uniknout nejistotě vyvolané Huny. V období mezi lety 376 - 406 se určité gótské kmeny rozhodly hledat útočiště na římském území. Mezi ně patřili i Vizigóti, kteří azyl a podporu Říma dostali, avšak Ostrogóti takové štěstí zpočátku neměli.⁸¹

1. 3. 1 Vizigóti – Vizigótská říše

Vizigóti a jejich spojenci (uctívači zapadajícího slunce) zvažovali postup proti Hunům, jelikož byli situací velmi vylekáni. Po dlouhém uvážení a na základě všeobecného souhlasu vyslali velvyslance do říše k císaři Valentovi. Slibovali, že pokud dostanou část Thrákie nebo Moesie, budou se řídit zákony říše a stanou se křesťany.⁸²

To vše se stalo roku 376, kdy se na Dunaji objevili jako první Fritigernovi a Alavivovi Tervingové a Alatheovi a Safrakovi Greutungové. Císař v nich spatřoval velkou příležitost pro získání nových ozbrojených sil, avšak vyhověl jen jedné straně – Tervingům, pod podmínkou přijetí nenikájského křesťanství. Usídlili se jako foederati v Thrákii.⁸³

Gótové byli donuceni složit zbraně a byli nahnáni do táborů, které nemohli opustit. Při nedostatku zásob a potravin, byli nuceni prodat své děti do otroctví. Fritigern prosil císaře Valense o milosrdenství. Bylo jim dovoleno opustit tábor a doplnit své zásoby v Macrianopole, ale městské brány byly uzavřeny. Krutost a zrada od císaře se vystupňovala

⁷⁹JORDANES. *Gótské dějiny/Římské dějiny*. Praha: Argo, 2012. s. 45.

⁸⁰BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Stěhování národů*. Praha: Vyšehrad Historica, 2013. s. 72.

⁸¹HEATHER, Peter. *Gótové*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002. s. 107 a s. 138.

⁸²JORDANES. *Gótské dějiny/Římské dějiny*. Praha: Argo, 2012. s. 66.

⁸³HEATHER, Peter. *Gótové*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002. s. 138-139.

v nelítostné nepřátelství.⁸⁴ Gótské nájezdčí se rozptýlili po celém Balkáně. Zajímavé je, že Gótové si vyjednali pomoc i u Hunů a Alanů, kvůli kterým vlastně opustili své domovy a žádali Řím o azyl. Ráno 9. srpna 378 vypukla bitva u Adrianopole, v níž Římané, díky svojí nedisciplinovanosti, byli drtivě poraženi a zmasakrováni, včetně samotného císaře Valense. Gótové včele s Fritigernem tehdy vybojovali své největší vítězství.⁸⁵

Spojenecká smlouva byla podepsána 3. října 382 jak Greutungy tak Tervingy, kteří přežili šest let válčení. Řím jim přidělil půdu a povolil jim vlastní zákonodárství, byli osvobozeni od daní. Fritigern se snažil o získání titulu *rex socius et amicus*, který ale nikdy nedostal a de facto jeho další osud je neznámý. Na oplátku Římané požadovali vojenské služby pod vedením jejich vlastních velitelů. Smlouva byla dodržována do roku 395.⁸⁶

V této době se objevuje historická osobnost Alarich z rodu Balthů.⁸⁷ Jak jsme již uváděli v kapitole 1. 2. 3. Alarich se zapřičinil o pád Říma roku 410. Po té co náhle Alarich umírá, přebírá roku 411 vedení nad Vizigóty Athaulf, který odvádí kmen do Galie. Podařilo se mu svrhnout galského uzurpátora Jovina a uzavřít sňatek Gallou Placidou, Honoriovou sestrou. Dochází ovšem k nepokojům a na Atlaufa je spáchán atentát, kterému podléhá. Po krátké vládě Sigericha (sedm dní) nastupuje na trůn Valia.⁸⁸ Roku 416 uzavírá mírovou smlouvu Valia s císařem Honoriem.⁸⁹ Jak se zmiňuje Jordanes (165) setkali se v Pyrenejském průsmyku a dohodli se, že Valia vrátí Placidii císaři a Řím na oplátku bude Vizigóty zásobit obilím.⁹⁰

Ve službách římského impéria začal Valia válčit proti Vandalům, Silingům a Alanům v Hispánii. Porážky byly katastrofální a roku 418 dostali Valiovi Vizigóti na základě nové smlouvy území jihogalské provincie Aquitanie II, části území Novempopulany a Galie Narbonensis.⁹¹ Heather uvádí: „*Vizigóti, kteří se usídlili roku 418 v povodí Garonny, byli směsicí tří původně nezávislých gótských skupin: Tervingů, Greutungů a Radagaisových stoupenců, kteří vpadli v letech 405 - 406 do Itálie.*“⁹² Zde se začal utvářet vizigótský stát, podle sídla králů Tolosy, tolusánský stát. Rozdělením půdy s původním obyvatelstvem získali

⁸⁴THOMAS J. CRAUGHWELL. *Barbaři Jak jejich invaze ovlivnily moderní svět*. Praha: Fortuna Libri, 2009. s. 25.

⁸⁵HEATHER, Peter. *Gótové*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002. s. 142.

⁸⁶Tamtéž, s. 143-144.

⁸⁷BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Stěhování národů*. Praha: Vyšehrad Historica, 2013. s. 83.

⁸⁸HEATHER, Peter. *Gótové*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002. s. 155-156.

⁸⁹BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Stěhování národů*. Praha: Vyšehrad Historica, 2013. s. 91.

⁹⁰JORDANES. *Gótské dějiny/Římské dějiny*. Praha: Argo, 2012. s. 73.

⁹¹BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Stěhování národů*. Praha: Vyšehrad Historica, 2013. s. 91-92.

⁹²HEATHER, Peter. *Gótové*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002. s. 204.

pevnou hospodářskou základnu pro rozvoj svého království. Valia, s nímž byla foederátní smlouva uzavřena stala se základem vzniku vizigótského barbarského státu, si vládnutí dlouho neužil; zemřel ještě téhož roku. Na trůnu jej vystřídal Theodorich I. A právě jeho třicetiletá vláda konečně založila dynastickou kontinuitu.⁹³

Pod Theodorichovým vedením Vizigóti opět bojovali v římských službách, např. roku 421 proti Vandalům. Theodorich měl i další ambice, než jen bojovat po boku Římanů. Roku 426 se snažil zmocnit přístavního města Arelate na jihovýchodě Galie. Zabránil mu v tom galský comes Aëtius, který se stal po celé roky Theodorichovým protivníkem, přesto se však později dokázali spojit. Potíže s vizigótskými spojenci nastaly v letech 437 - 438, kdy proti nim byli nasazeni i Hunové, ty však dokázali Vizigóti porazit a došlo k obnovení spojenecké smlouvy Aëtiusem.⁹⁴

Roku 451 vtrhli do Galie Hunové pod vedením Attily a 20. června v bitvě u Catalaunských polí Aëtius společně s Theodorichem I. expanzi Hunů zastavili. Z pohledu dějin Aëtius a jeho spojenci zachránili Evropu před zničením Huny.⁹⁵ „*Král Theodorich na Catalaunských polí padl ... Ještě na bitevním poli byl pozvednut na štítě nejstarší z jeho šesti synů Thorismund.*“⁹⁶

Roku 453 se Thorismund pokusil opět dobýt Arelate, po vyjednávání ochotně odtáhl, ale posléze byl zavražděn vládyčtivými sourozenci. Vystřídal jej bratr Theodorich II.⁹⁷ Gótové nadále bojovali ve službách Říma na území Galie a Hispánie. Podařilo se jim posílit svoji pozici a byli jedním z nejhlavnějších účastníků politického systému. Za odměnu mohli stále svobodněji zasahovat v Hispánii. Výměnou za svou podporu získali Gótové Narbonne.⁹⁸ Opakovaně Theodorich II. vedl samostatnou politiku vůči nepoddajným Svěbům

⁹³BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Stěhování národů*. Praha: Vyšehrad Historica, 2013. s. 92-93.

⁹⁴Tamtéž, s. 93-94.

⁹⁵THOMAS J. CRAUGHWELL. *Barbaři Jak jejich invaze ovlivnily moderní svět*. Praha: Fortuna Libri, 2009. s. 53, 65.

⁹⁶BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *K problému christianizace Ostrogótů*. Sborník prací Filozofické fakulty brněnské university. 2004. s. 94.

⁹⁷Tamtéž, s. 94.

⁹⁸„*Narbonne*“, město na jihu Francie nedaleko města Béziers, hlavním městem římské provincie Galia Narbonensis město, jenž bylo důležitým komunikačním a cestovním uzlem, po pádu Římské říše se stává hlavním městem vizigótské provincie Septimania až do 8. století. URL:<<http://cs.wikipedia.org/wiki/Narbonne>>

a rozsáhlou válečnou kampaň. Roku 455 získali nejen bohatství, ale i celkovou kontrolu nad událostmi ve Španělsku.⁹⁹

V roce 463 v bitvě u Aureliana je Theodorich II. poražen a jeho nástupcem se stává Eurich. Ten roku 475 vypovídá dlouholetou spojeneckou smlouvu s Římem a dosahuje *samostatného království*, ve kterém žili Gótové jako svrchovaní a samostatní páni svého území. Jeho státnickým počinem, asi roku 475, je vydání prvního a velmi obsáhlé zákoníku Vizigótů – *Codex Euricianus*. Šlo o zákonodárné dílo obsahující prvky gótského obyčejového práva, královská nařízení a prvky římského práva.¹⁰⁰

Posléze v roce 506, kdy byl u moci Alarich II. byl vydán *Alarichův breviář*, který pojednává o civilních a vojenských správních strukturách určený primárně římskému a gótskému obyvatelstvu.¹⁰¹ „*Životní styl římského obyvatelstva vizigótského království se tedy postupně přibližoval gótskému. Začal tak všeobecný proces splývání, který ovšem nemohl být završen během dvou generací od vzniku království.*“¹⁰²

Roku 507 zaútočil franský král Chlodovik¹⁰³ na své sousedy, které v bitvě na Campus Vogladensis porazil. Král Alarich II. padl a pod vizigótskou nadvládou zůstalo jen Španělsko a Septimánie. Na trůn usedl Amalarich, jenž měl ostrogótské geny. Jediným formálním vladařem království, i když skutečným vládcem vizigótské říše byl Theodorich Veliký (zastupovaný Theudisem), jenž obsadil Španělsko a tak vzniklo *ostrogótsko-vizigótské království*. Po smrti Theodoricha Velikého se vlády ujal Amalarich a tím došlo k rozpadu království. Roku 531 byl Amalarich zavražděn, skončila dynastie Balthů a vizigótským panovníkem se stal Theudis, který byl ostrogótského původu. Vydal zákon o soudních poplatcích, který byl prokazatelně vydán pro Římány a Germány, což dokazovalo, že obě tato etnika byla chápána, jako jedna společnost. Rovněž došlo ke členění podle majetku a sociálního statusu. „Barbarský“ stát se tak pozvolně měnil ve *stát feudální*.¹⁰⁴

V období 549 - 572 došlo k rozkladu ústředních mocenských struktur, docházelo ke střídání vládců na trůnu, a k rozepřím s Byzantinci, kteří obsadili jihovýchodní část

⁹⁹HEATHER, Peter. *Gótové*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002. s. 194-195.

¹⁰⁰BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Stěhování národů*. Praha: Vyšehrad Historica, 2013. s. 96-97.

¹⁰¹HEATHER, Peter. *Gótové*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002. s. 217.

¹⁰²Tamtéž, s. 217.

¹⁰³„*Chlodovik I.*“ (asi 465 - 511) – franský král (481 - 511) z rodu Merovejců. Sjednotil všechny Franky, považován za zakladatele Franské říše. Asi v r. 496 přijal katolické vyznání. - HARENBERG, Bodo, ed. *Kronika lidstva*. 7. vyd. Praha: Fortuna Print, 2003. s. 224 - 226

¹⁰⁴BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Stěhování národů*. Praha: Vyšehrad Historica, 2013. s. 101-103.

Španělska, Franky a Svěby. Významnou další osobností v dějinách Vizigótů se stal král Leovigild – ortodoxní Arián, jenž vojenskými výpravami obnovil jednotu Vizigótské říše a pokusil se sjednotit náboženské vyznání ve Španělsku, podporou konverzí k arianismu. V roce 585 došlo k připojení svěbského království v severním Španělsku k Vizigótské říši.¹⁰⁵

V roce 568 se ujal vlády Leovigildův syn Rekkared, který se roku 587 veřejně hlásil ke katolické víře. Tím došlo k revoltě ariánské opozice, která skončila neúspěchem. Roku 589 na III. toledském koncilu byla oficiálně vyhlášena po celé zemi konverze Gótů ke katolictví. Hispanořímscí poddaní začali království konečně plně vnímat jako svůj stát a uznávat krále. Král Rekkared přijal titul *sanctissimus princeps, nejsvětější panovník*. Koncilem tak skončila jedna etapa vývoje vizigótského státu a začalo období jeho dalšího rozkvětu. Za krále Reccesvintha byla zrušena právní personalita a všichni se řídili vizigótským právem, které bylo ovšem silně pořímské.¹⁰⁶ Roku 624 se podařilo vypudit Byzantince z Pyrenejského poloostrova.¹⁰⁷

Za vlády krále Chindasvintha se změnilo postavení otroků, mohli vlastnit majetek, uzavírat zákonem uznávané sňatky, měli trestní zodpovědnost. Vznikala šlechta a duchovní a světská aristokracie (stavy), která začínala řídit zemi. Od roku 633 byly stavy oprávněny volit krále, s jednoznačným vyloučením lidu. Ústřední správa království byla složena z úředníků královského dvora. Vizigótský stát byl od 7. století feudálním královstvím a svým pokrokem se vyrovnal Franské říši.¹⁰⁸ Alarichův breviář a Eurichův zákoník byly nahrazeny jednotným *Vizigótským zákoníkem*. V té době docházelo již k tvrdému potlačování politických protivníků.¹⁰⁹

Roku 711 zaútočili Arabové pod vedením Táríka Ibn Zijáda za vlády posledního krále Rodericha na vizigótský stát. Tím došlo ve Španělsku ke zničení Vizigótské říše.¹¹⁰

„Res publica Wisigotharum evanuit“

¹⁰⁵HEATHER, Peter. *Gótové*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002. s. 360.

¹⁰⁶BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Stěhování národů*. Praha: Vyšehrad Historica, 2013. s. 107-108.

¹⁰⁷HEATHER, Peter. *Gótové*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002. s. 361.

¹⁰⁸BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Stěhování národů*. Praha: Vyšehrad Historica, 2013. s. 109-110.

¹⁰⁹HEATHER, Peter. *Gótové*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002. s. 361.

¹¹⁰BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Stěhování národů*. Praha: Vyšehrad Historica, 2013. s. 111.

1. 3. 2 Ostrogóti – Ostrogótská říše

Prvopočátkem Ostrogótské říše byl kmenový svaz nazývaný Ermanarichova říše, pod vedením krále Ermanaricha, který byl z rodů Amalů. Byl to bojechtivý muž a pokořitel různých národů. Jeho vlastní lidé jej oslavovali jako „gótského Alexandra“. Ale ani jeho bojovnost nestačila na Huny.¹¹¹ Jeho říše byla rozdrčena a většina Ostrogótů se stala poddanými Hunske říše. Hrstka, která se nedostala do spárů Hunů, se roku 376 násilím dostala do Římské říše a společně s Vizigóty se později zúčastnila bitvy u Adrianopole. Roku 380 s těmito bojovníky Římané ujednali mírovou smlouvu – a tak vznikli *thráctí Gótové*. Ostrogóti, kteří žili pod hunskou nadvládou, měli poměrně velkou svobodu, měli správu svých vlastních králů a prováděli i samostatné vojenské nájezdy. Kolem roku 400 za vlády Thorismunda, po tažení proti Gepidům jim byla vláda vlastních králů zakázána. Tato poroba, kdy Gótové nemohli volit své krále, trvala 40 let.¹¹² Jordanes, ale uvádí: „(251) Jeho smrti Ostrogóti natolik želeli, že po čtyřicet let na jeho místo nenastoupil žádný jiný král, a po celou dobu zůstával Thorismund v jejich vyprávění a vzpomínkách.“¹¹³ Vlastního amalského vládce měli až někdy okolo let 439 - 447, kdy zákaz zrušil Attila.¹¹⁴

Nakonec se stal gótským králem Valamer, který nejprve vládl pod svrchovaností Attily. Po jeho smrti pak Góty sjednotil a obnovil jejich nezávislost.¹¹⁵ V roce 451 došlo k bitvě na Catalaunských polích, kde byli Hunové poraženi. Zde ostrogótsí bojovníci bojovali proti svým příbuzným Vizigótům.¹¹⁶ Pád hunske moci nastal po Attilově smrti roku 453.¹¹⁷ „Podle *Getiky* se Valamerovi Gótové usadili západně od Karpat až poté, co jim císař Marcianus udělil území v Panonii (dnešní Maďarsko západně od středního Dunaje).“¹¹⁸ Valamerovi se podařilo svrhnout hunskou nadvládu. V tomto období byl uložen velký zlatý poklad Ostrogótů (nalezený r. 1837 v rumunské Pietroase) Kolem roku 455 se už jednalo o křesťany ariánskeho vyznání.¹¹⁹

Dějiny thráckých Gótů byly zcela odlišné a nejasné. Kolem roku 470 zaujímali prvotní postavení ve východořímském státě jako uznaní foederati a za příslušnou odměnu vykonávali

¹¹¹THOMAS J. CRAUGHWELL. Barbaři *Jak jejich invaze ovlivnily moderní svět*. Praha: Fortuna Libri, 2009. s. 43.

¹¹²BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Stěhování národů*. Praha: Vyšehrad Historica, 2013. s. 113-115.

¹¹³JORDANES. *Gótské dějiny/Římské dějiny*. Praha: Argo, 2012. s. 93.

¹¹⁴BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Stěhování národů*. Praha: Vyšehrad Historica, 2013. s. 115.

¹¹⁵HEATHER, Peter. *Gótové*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002. s. 123.

¹¹⁶BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Stěhování národů*. Praha: Vyšehrad Historica, 2013. s. 117.

¹¹⁷HEATHER, Peter. *Gótové*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002. s. 132.

¹¹⁸Tamtéž, s. 125.

¹¹⁹BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Stěhování národů*. Praha: Vyšehrad Historica, 2013. s. 117.

vojenskou službu v císařské armádě. Měli dobré vazby na Konstantinopol a jejich vůdcem byl Theodorich Strabón, který od roku 473 vystupoval jako jejich král. Rovněž obnovili vzájemnou politickou jednotu, aby neztratili svoji výsadní pozici ve východořímském státě.¹²⁰

Pod vedením Valamerova bratra Thiudimera se roku 473 panonští Gótové přesunuli na římský Balkán, do Makedonie. Vznikla nevraživost mezi thráckými a panonskými Góty, obě skupiny si připadaly ohroženy a vysílaly do Konstantinopole své vyjednavče. Každý z nich chtěl získat privilegované postavení pro svou skupinu. Roku 474 se u panonských Gótů stává králem Theodorich Amal (Veliký) a východořímským císařem se stává Zenon. Nadále probíhaly různé šarvátky, zrady, vzpoury a následná urovnání. Od roku 476 a dalších pět let neustávaly boje o nadvládu mezi panonskými a thráckými Góty a císařem Zenonem. K cestě vyřešení konfliktu napomohla roku 481 smrt Theodoricha Strabóna ve Stabula Diomédis. Na jeho místo nastoupil jeho syn Rekitach. I jeho osud byl však naplněn a na přelomu roku 483/484 byl zavražděn. Většina thráckých Gótů se poté připojila k Theodorichovi a tím začalo spojování obou skupin, což bylo podnětem ke vzniku Ostrogótů, kteří došli k závěru, že pokud spolu budou i nadále soupeřit, jediný kdo z toho bude těžit je východořímské impérium.¹²¹

Roku 488 byl Theodorich I., jako vůdce ostrogótských vojsk v císařských službách, Zenonem vyslán do Itálie, aby rozvrátil Odoakerovo panství. Jednoduše řečeno, Zenon se Odoakera chtěl zbavit a věděl, že Theodorich udělá vše proto, aby získal Itálii. Proto se Theodorich se svým lidem vydal na tažení proti Odoakerovi a za pomoci svých soukmenovců Vizigótů Odoakera v letech 489 a 490 porazil. Ten však pokaždé unikl a schoval se v Revenně.¹²² 5. března 493 Theodorich vstoupil do města, kde se mu podařilo Odoakera obelstít slíbenou spoluvládou. Slib ale nesplnil a sám ho zabil. Poté učinil Revennu hlavním městem a sám se provalal králem.¹²³

Tak byl založen stát Východních Gótů a začala se datovat nejslavnější éra jejich historie. K Ostrogótům se přidaly ostatní kmeny žijící v Itálii – Rugiové, Herulové, Skirové, Turcilingové, Svébové, Taifalové a Sarmati. Vznikl ovšem rozpor mezi funkcemi Theodoricha, se tak stal jak římským hodnostářem a císařovým „synem“ (měl titul *patricia a adoptio per rama*) tak i gótským králem, což znamenalo, že musel hájit zájmy Gótů. Tento

¹²⁰HEATHER, Peter. *Gótové*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002. s. 159-160.

¹²¹Tamtéž, s. 160-171.

¹²²BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Stěhování národů*. Praha: Vyšehrad Historica, 2013. s. 118-120.

¹²³HEATHER, Peter. *Gótové*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002. s. 224-225.

rozpor provázel celou jeho vládu a nesl v sobě zárodek brzkého zániku Ostrogótské říše. Vzniklé situace si všiml i nový císař Anastasius, který Theodorichův královský titul původně vůbec neuznával a přijal jej až roku 497.

*„Ostrogótská Itálie byla nejvýrazněji římská ze všech nástupnických států rozpadlého impéria. Otevřeně též projevovala úctu vůči východořímské říši. Ale Theodorichovo římanství bylo vědomě přijatou pózou a jeho pokora vůči Konstantinopoli byla předstíraná.“*¹²⁴ Theodorich byl velkorysý i v mezinárodní politice, neboť vybudoval mocnou koalici mladých germánských států, a to především díky sňatkové politice.¹²⁵

Na počátku 6. století je známa značná Theodorichova diplomatická aktivita, již se snažil zabránit válce mezi Franky a Vizigóty. Do sporu se ale vmísila i Byzanc, která plenila jižní pobřeží Itálie. Nakonec se mu podařilo zachránit pouze pásmo mezi Itálií a Franky. Kolem roku 523 zbyli Teodorichovi jako jediní spojenci Vizigóti. Jeho jednota římského Západu se tak definitivně rozpadla. Změnil se i drasticky postoj krále k jeho románským poddaným. Začínal se obávat rozkladu a zániku své říše, neměl dospívajícího nástupce, jelikož jeho syn zemřel a jeho vnuk byl ještě velmi malý. Byl ohrožovaný Byzancí, zklamaný a zrazený i na politické úrovni.¹²⁶

I když, jeho plány na vzkříšení říše, byly již nereálné, přesto ji svým nástupcům nepředal jako upadající. Hlavním problémem stále bylo nástupnictví, nikoli hluboce zakořeněný gótsko-římský antagonismus, jež způsobil neúspěchy posledních let. Za jeho vlády byl položen základ pro úspěšnou integraci Gótů a Římanů. V určitém období byla jeho země ve velkém rozkvětu a slávě. Roku 526 umřel.¹²⁷

Po jeho smrti nebyla politická situace příliš ideální. Vládu převzala jeho dcera Amalasantha za svého nezletilého syna Athalaricha. Snažila se dodržovat vnitřní politiku svého otce, ale nastal boj o výchovu Athalaricha. Amalasantha chtěla, aby se mu z části dostalo římské vzdělání. V této snaze byla takřka jediná, naopak to vyvolalo další politické krize a spory.¹²⁸ Amalasantha se proto uchýlila pod ochranu císaře Justiniana¹²⁹ a nechala

¹²⁴HEATHER, Peter. *Gótové*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002. s. 226-227.

¹²⁵BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Stěhování národů*. Praha: Vyšehrad Historica, 2013. s. 121-124.

¹²⁶Tamtéž, s. 124-130.

¹²⁷HEATHER, Peter. *Gótové*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002. s. 263.

¹²⁸Tamtéž, s. 264-266.

¹²⁹„Justinian I. východořímský císař (527 – 565). úspěšný ve snaze naposled spojit východ se západem, po jeho smrti se však římská říše definitivně rozdělila na západ a byzants. - HARENBERG, Bodo, ed. *Kronika lidstva*. 7. vyd. Praha: Fortuna Print, 2003. s. 226, 230

popravit tři nejnebezpečnější velitele gótské opozice. V roce 534 zemřel Atalarich.¹³⁰ „(368) Po Atalarichově smrti učinila jeho matka svým spoluvládce svého bratrance Theodahada. Zanedlouho však byla na jeho příkaz zavražděna. A protože před časem svěřila sebe a svého syna do ochrany císaři Justiniánovi, ten, jakmile se dozvěděl o její smrti, truchlil a nedopustil, aby tato věc zůstala nepomstěna.“¹³¹

Jelikož Justinián byl již dříve rozhodnutý zlomit vládu barbarů nad římským Západem, vražda Amalasanthy a předchozí smrt jejího syna, mu byly záminkou k rozpoutání válečného konfliktu. A tak v roce 533 začala mezi italskými Ostrogóty a Byzancií válka.¹³² Justinián povolal svého nejlepšího válečníka Belisara. Tomu se podařilo dobýt Sicílii a Ostrogótům uhájit Dalmácii. Výsledkem byl boj o vládnutí na pevninské Itálii v létě roku 536. Tehdy Belisar dobyl Neapol, a to Theodahadovi „zlomilo vaz“. Na jeho místo dosadili Gótové Vitigese, který byl odhodlán bojovat proti Justiniánovi. Celý válečný konflikt se odehrál ve třech etapách, kdy první trvala od zimy roku 536/7 do roku 540, kdy Vitigis vydal Revenu a vzdal se Belisarovi. Zároveň se vzdal i koruny a s dalšími předními Góty byl zatčen.¹³³

V létě roku 540 pokračovali v odporu dva gótské předáci: Urais a Ildibald. Sdílení moci jim moc neprospívalo, zemřeli po vzájemných útocích roku 541. Po nich se k moci dostal Erarich, vůdce Rugiů v ostrogótských službách. Než stačil zajistit dohodu s Konstantinopolí a obnovit myšlenku na rozdělení Itálie, byl také zabit. Trůnu se ujal Ildibaldův synovec Totila, jenž pokračoval v potyčkách, a obléhal Řím znovu 17. prosince 546, město kapitulovalo. O rok později jej Belisar, který byl opět povolán, vybojoval zpět. Roku 548 byl Belisar odvolán a Totilovi se podruhé podařilo zmocnit Říma a dobýt i Sicílii, Sardinii a Korsiku. Poté žádal císaře o mír a boje chtěl ukončit, ale Justinián jeho návrhy zamítl.¹³⁴

V třetí etapě, v dubnu roku 552 vstoupil eunuch Narses na italskou půdu a počátkem července se vojska střetla na planině v severních Apeninách, zvané Busta Gallorum. Strhla se obrovská bitva a dle Prokopiose se Gótové dali na útěk a zanechali na bojišti 6 000 mrtvých a sám Totila byl smrtelně zraněn. Výsledek pětadvacetiletého konfliktu byl taj ve prospěch Byzance.¹³⁵ Bednaříková uvádí ve své knize: „*To, co pak následovalo za Totilova nástupce Teji a po jeho smrti v bitvě u tzv. Mléčné hory nedaleko Vesuvu (na přelomu r. 552/3), byl už*

¹³⁰BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Stěhování národů*. Praha: Vyšehrad Historica, 2013. s. 131.

¹³¹JORDANES. *Gótské dějiny/Římské dějiny*. Praha: Argo, 2012. s. 185.

¹³²BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Stěhování národů*. Praha: Vyšehrad Historica, 2013. s. 132.

¹³³HEATHER, Peter. *Gótové*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002. s. 267-268.

¹³⁴Tamtéž. s. 271-273.

¹³⁵Tamtéž, s. 274.

jen epilog ostrogótských dějin.“¹³⁶ Poslední zbytky ostrogótských bojovníků se pokoušeli klást ještě odpor a bojovat, ale konec byl nevyhnutelný. Prokopios doslova uvádí: „*Nakonec poslali barbari k Narsovi několik svých předáků a vyjádřili přesvědčení, že se Bůh postavil proti nim, uvědomují si prý, jaká moc stojí proti nim, a protože z událostí chápou prý stav věcí, mění dosavadní mylný názor a chtějí ukončit boj, ne aby se podrobili císaři, ale aby žili samostatně s ostatními barbary. Moudrým totiž stačí zvítězit, ale přílišné úsilí vede někdy i k neštěstí.*“¹³⁷

Roku 554 vyhlásil císař Justinián svou „pragmatickou sankci“ – Itálie byla znova podřízena tvrdému římskému systému a byla obnovena římská civilní správa. Historie ostrogótského státu se tak stala minulostí.¹³⁸ Roku 561 se ještě pokusil o odpor gótský hrabě Widin, který žádal o pomoc Franky. Plán ale bohužel selhal a jeho porážka znamenala definitivní konec – Itálie se stala byzantskou provincií. Ostrogóti jako celek přestali existovat.¹³⁹

2. IMPIETAS GOTHICA

„Pohané sváděli zkázu impéria na křesťany, křesťané na pohany nebo hříchy souvěrců ...“¹⁴⁰

Náboženství bývá stavěno do protikladu s vědou, je považováno za záležitost ryze racionální, naopak víra je brána za iracionální. Bednaříková chápe racionální složku víry jako individuální aktivní část lidského rozumu, za iracionální pak považuje navýšenou obřadnost a magické prvky. Křesťanské náboženství se stalo státní ideologií Římské říše, které se úspěšně a monumentálně šířilo mezi barbary – „probíhala plodná syntéza křesťanství s duchovními výtobky antické civilizace“¹⁴¹.

¹³⁶BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Stěhování národů*. Praha: Vyšehrad Historica, 2013. s. 134.

¹³⁷ROKOPIOS z Kaisareie. *Válka s Góty*. Praha: Odeon, 1985. s. 389.

¹³⁸BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Stěhování národů*. Praha: Vyšehrad Historica, 2013. s. 134.

¹³⁹HEATHER, Peter. *Gótové*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002. s. 226.

¹⁴⁰PERNICOVÁ, Eva. *Nový systém hodnot a proměny myšlení – přechod od pohanství a antického dědictví ke křesťanství*. Plzeň, 2013. Bakalářská práce (Bc.). ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI. Fakulta filozofická. s. 12.

¹⁴¹BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Antika, křesťanství a myšlení christianizovaných barbarů pozdně antického období a části raného středověku. In Evropa mezi vědou a vírou, hledání nové konfigurace*. Brno: Vysoké učení technické v Brně, 2001. s. 9.

V době, kdy u Gótů začínalo křesťanství, patřilo mezi první kroky, které museli učinit, zřít se původních božstev, jež po tisíciletí uctívali. Jejich přičiněním tak měli zajištěnou nejen boží pomoc při jednotlivých úkonech, a to jak běžného dne, tak i zásadních státních a politických rozhodnutí, ale také jimi byli vedeni na základě etických kategorií, k určité míře tolerance a k dalším morálním aspektům.¹⁴²

Podobná situace byla původně i v Římě, kdy před příchodem křesťanství, byla řada různých božstev. Téměř na každý úkon, který římský obyvatelé vykonávali, měli svého boha, jehož, aby se jim dařilo, museli patřičně uctívat. To, který z bohů je na co vhodný určoval stát, ostatní – cizí bozi jiných národů nebyli tolerováni.¹⁴³ Římská říše zprvu křesťanství příliš nepodporovala, neboť jej považovala za židovskou sektu. Postupně se však otevřelo i příslušníkům jiných národů, a to byl start pro jeho šíření po celém světě. V době Konstantinovi vlády pomalu začínala proměna pohanského kultu v kult křesťanský. Je zřejmé, že původní víru nelze jen tak ze dne na den změnit, je to určitý vývoj, který trvá celé generace.¹⁴⁴ Tato víra mnohdy přetrvávala i v začátcích křesťanství, kdy lidé neradi opouštěli stará, zavedená božstva a i nadále, i když tajně, setrvali u starých obřadů.¹⁴⁵

„Náboženská svoboda, jak ji znala předkřesťanská antika, ale i „barbarský“ polyteismus, zahrnovala možnost jedince vybrat si k osobnímu uctívání a pro svou ochranu prakticky kteréhokoli boha, ne však už právo odmítat účast na státním nebo kmenovém kultu.“

¹⁴⁶ Pro mnohé Římány byla křesťanská víra společně s majetkem a sociálním postavením aspektem sociálního statusu.¹⁴⁷

„Christianizace barbarů byla vítána, chápána jako prostředek podporující dobré soužití s nimi, ale na druhé straně zřejmě ani církevní činitelé pozdní antiky s trvalou

¹⁴²BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Antika, křesťanství a myšlení christianizovaných barbarů pozdně antického období a části raného středověku. In Evropa mezi vědou a vírou, hledání nové konfigurace.* Brno: Vysoké učení technické v Brně, 2001. s. 13.

¹⁴³ADKINS, Lesley. ADKINS, Roy, A. *Antický Řím.* Praha: Slovart, 2012. s. 274.

¹⁴⁴PERNICOVÁ, Eva. *Nový systém hodnot a proměny myšlení – přechod od pohanství a antického dědictví ke křesťanství.* Plzeň, 2013. Bakalářská práce (Bc.). ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI. Fakulta filozofická s. 3; 8; 13.

¹⁴⁵ČEŠKA, Josef. *Zánik antického světa.* Praha: Vyšehrad, 2000. s. 170.

¹⁴⁶BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Antika, křesťanství a myšlení christianizovaných barbarů pozdně antického období a části raného středověku. In Evropa mezi vědou a vírou, hledání nové konfigurace.* Brno: Vysoké učení technické v Brně, 2001. s. 11.

¹⁴⁷DOLEŽAL, Stanislav. *Interakce Gótů a římského impéria ve 3. - 5. století n. l.* Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008. s. 281.

integraci barbarů do římské společnosti příliš nepočítali. Přesto se však tato integrace pod tlakem okolí prosazovala.“¹⁴⁸

Gótové – z barbarského světa představovali nejrušivější element pro římské impérium, stali se nejdůležitějšími původci proměn a svůj osud nejvíce spojili s jeho osudem, a to nejtěsněji.¹⁴⁹

2. 1 Odklon od pohanství

Pohanství nebylo náboženstvím, ale můžeme jej definovat jako postoj k náboženství. Z určitého hlediska to byl světonázorový postoj a styl života. Z pohledu křesťanů byli pohané „ztracené duše“.¹⁵⁰ Germánské skupiny patřily pravděpodobně k větším seskupením nebo kmenovým svazům organizovaných kolem náboženských kultů. Příslušnost Gótů ke kmenovým svazům je komplikovaná. Podle Plinia byli Gótové patrně součástí vandalské konfederace.¹⁵¹

Představy germánské mytologie se dochovaly v díle Snorriho Sturlusona *Starší Edda a Mladší Edda*. Jsou to díla, která zahrnují mytologické a hrdinské texty psané ve verších a staroseverské pověsti psané prózou. Podoba, ve které se germánská mytologie dochovala, představuje materiál, kde vidíme indoevropský základ, římský dopad a samozřejmě křesťanský vliv. Veškeré náboženské představy mají jedno společné, člověk je aktivní účastník vesmírného dramatu, boje mezi dobrem a zlem, spravedlnost udržuje světový řád a nespravedlnost otevírá dveře chaosu.¹⁵²

V římské éře měli Germáni ochranné božstvo jménem Wotan, které před bitvou vzývali, aby dosáhli vítězství. Tacius, římský autor, popisuje Wotana jako nejvyššího boha germánských kmenů, jemuž přinášeli lidské oběti. V pozdějších dobách převzal jeho postavení bůh Ódin – také on byl bohem bitev a padlých, jako atributy měl oštěp, vlka a havrana. Wotan své „věřící“ naplňoval zuřivým bojovým duchem, zbavoval je strachu a bolesti. Byl považován za prapředka králů zemřelých panovníků a velmožů. Spojován byl i s obchodem a hospodářstvím, označovali jej za „Mercatora“ či „Negotiatora“, míval

¹⁴⁸BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Stěhování národů*. Praha: Vyšehrad Historica, 2013. s. 190.

¹⁴⁹ČEŠKA, Josef. *Zánik antického světa*. Praha: Vyšehrad, 2000. s. 19.

¹⁵⁰DOLEŽAL, Stanislav. *Interakce Gótů a římského impéria ve 3. - 5. století n. l.* Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008. s. 281.

¹⁵¹HEATHER, Peter. *Gótové*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002. s. 41-42.

¹⁵²PERNICOVÁ, Eva. *Nový systém hodnot a proměny myšlení – přechod od pohanství a antického dědictví ke křesťanství*. Plzeň, 2013. Bakalářská práce (Bc.). ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI. Fakulta filozofická s. 27; 30.

přívlastek – bůh lodních nákladů.¹⁵³ Většina germánských kmenů v římské době vyznávala koncept panteonu s jeho jedinou hlavní postavou – tímto hlavním bohem byl Mercurius, jehož latinské jméno je z původního Woön(az), ve srovnání angl. Wednesday.¹⁵⁴

*„Pro předkřesťanský náboženský život starých Germánů byl charakteristický výběr co nejmocnějších božstev, jako osobních ochránců, známých pod staroseverským označením fulltrúi, stejně tak jako neměnný rituál, magické praktiky a dodržování různých jiných ustálených zvyklostí, což mnohdy nahrazovalo osobní rozhodování a etické uvažování lidí.“*¹⁵⁵

Kromě zákonů proti kacířství existovalo i zákonodárství proti pohanům, které bylo ovšem méně významné. Pohané, označováni jako *gentiles* nebo *pagani*, byli i po roce 380 trestáni označováním a ojedinele vypovězeni ze země (*stigmatizováni, ostrakizováni*). Byli spíše opovrhováni a ze strany církve i státu trpěni nebo ignorováni. Dokonce existoval zákon na jejich ochranu před násilím křesťanů. Neexistoval příliš velký odpor ani vůči pohanství části římských Gótů. Římská vláda neuplatňovala postihy vůči pohanským kultům Gótů, spíše chtěla využít romanizace a vlastní přizpůsobivosti samotných Gótů. Tím vytvářela podmínky pro konverzi římských Gótů ke křesťanství.¹⁵⁶

Lidé, kteří přestupovali ke křesťanství, nechápali, že je to radikální změna – změna jejich myšlení, jednání postoje ke společnosti. Docházelo ke konverzi z popudu strachu nebo na základě „zázraků“. Určité myšlení nelze změnit v tak krátkém časovém rozmezí, je to „běh na dlouhou trať“. Církev musela zintenzivnit svoji výchovu, přesvědčit lidi, že morální světský život je v hříchu, a že křesťanské principy se obrací k Bohu – posmrtný život je spása nebo zatracení.¹⁵⁷

¹⁵³KOLEKTIV AUTORŮ. *Mytologie. Ilustrovaný průvodce světovými mýty a legendami*. Praha: Perfekt, 2002. s. 292.

¹⁵⁴DOLEŽAL, Stanislav. *Interakce Gótů a římského impéria ve 3. - 5. století n. l.* Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008. s. 276.

¹⁵⁵BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Antika, křesťanství a myšlení christianizovaných barbarů pozdně antického období a části raného středověku. In Evropa mezi vědou a vírou, hledání nové konfigurace*. Brno: Vysoké učení technické v Brně, 2001. s. 13.

¹⁵⁶DOLEŽAL, Stanislav. *Interakce Gótů a římského impéria ve 3. - 5. století n. l.* Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008. s. 280-282.

¹⁵⁷PERNICOVÁ, Eva. *Nový systém hodnot a proměny myšlení – přechod od pohanství a antického dědictví ke křesťanství*. Plzeň, 2013. Bakalářská práce (Bc.). ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI. Fakulta filozofická. s. 14.

2. 2 Christianizace Gótů

„Evropa představuje kontinent, jehož myšlení bylo a je ovlivňováno syntézou výtobytků antické civilizace a křesťanství, jež ovšem byla zpracována, obohacena i pokřivena barbary.“¹⁵⁸ Tento proces probíhal bohužel na podkladě krvavých historických událostí, jež byly těžkou zkouškou, která vážně ohrožovala veškeré principy, avšak byla velkou příležitostí pro náboženství. To přicházelo s všelidským pojetím etiky – dobro, zlo a spravedlnost je jen jedno, platící pro všechny.¹⁵⁹

Jedním z hlavních úkolů církve byla christianizace nově přichozích germánských kmenů. Od počátku stěhování národů byly prvotním problémem komplikované náboženské vztahy mezi germánským a románským obyvatelstvem. Germáni, kteří přicházeli do Římské říše, vyznávali křesťanské náboženství, ale v ariánské formě. „Pro katolický klérus bylo velmi nesnadné dosáhnout konverze Germánů k pravověří, tedy k ortodoxnímu katolictví, neboť Germáni začali velmi rychle chápat své ariánské vyznání rovněž jako prvek sebeidentifikace, jež jim umožňoval zachovat si vlastní identitu a nesplynout s románskou většinou. Ačkoli germánský arianismus zůstával v porovnání s katolickou formou poměrně omezený a nemohl ji konkurovat v hloubce teologických, liturgických počinů, vhodnou kombinací praktických a emočních prvků v plnosti odpovídal potřebám germánských bojovníků.“¹⁶⁰

Christianizace barbarů v římském impériu byla chápána jako dobře fungující a prosperující proces pro dobré soužití, ale ani církevní představitelé nepočítali s tak dobrou a trvalou integrací barbarů do římské společnosti. Přesto okolnosti a značný tlak dávaly prostor k jejich integraci, a právě Gótové se stali nejvíce vnějšími původci proměny římského impéria.¹⁶¹

Jelikož nové germánské kmeny, které přicházely do impéria, byly zřetelnou menšinou. Situace je nutila trvat na zachování vlastní kulturní a organizační identity. Jejich vládcové se obávali, že rozvinutější a civilizovanější římský svět jejich identitu pohltí, tak kladli mezi obě

¹⁵⁸BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Stěhování národů*. Praha: Vyšehrad Historica, 2013. s. 42.

¹⁵⁹Tamtéž, s. 42.

¹⁶⁰ŘÍČAN, Rudolf. MOLNÁR, Amedeo. *Dvanáct století církevních dějin*. Praha: Kalich s.r.o., 2008. s. 134-134.

¹⁶¹PERNICOVÁ, Eva. *Nový systém hodnot a proměny myšlení – přechod od pohanství a antického dědictví ke křesťanství*. Plzeň, 2013. Bakalářská práce (Bc.). ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI. Fakulta filozofická. s. 15-16.

skupiny značné právní, náboženské a organizační překážky. Téměř dvě století trvalo, než došlo k vzájemnému propojení románsko-germánské společnosti.¹⁶²

Západní Gótové jsou prvními doloženými křesťany germánského původu, jejich christianizace začala ve třetí čtvrtině 3. století, v době silného pronásledování křesťanů. V tu dobu vizigótským konvertitům však přijetí nepřineslo žádné výhody.¹⁶³ Jak uvádí Bednaříková ve své práci, christianizace Vizigótů proběhla ve dvou fázích:

- ✓ první – proběhla od 2. poloviny 3. století, kdy dochází k přijímání křesťanství pouze jednotlivci a víra je šířena misijní cestou
- ✓ druhá – začíná v 70. letech 4. století konverzí celého kmene na politickém podkladě náčelníkem Fritigernem a ze strany římské císařem Valentem

Christianizátory Ostrogótů dle Bednaříkové, nebyli podle poznatků zřejmě Malí Góti, ale jihogalské Vizigóti a nositeli ariánské víry byli příslušníci královského rodu Amalů – Valamir, Thiudimir a Vidimir, kteří se ke svému kmeni vrátili z jižní Galie v období 439 - 451.¹⁶⁴

Počátky christianizace Gótů se pravděpodobně datují do doby první vojenské konfrontace Římské říše s gótskými skupinami pustošící podunajské provincie. Začlenění křesťanství mezi Góty bylo nedílnou součástí římsko-gótských vztahů a hlediskem ovlivňování gótské společnosti. Nositelem celého procesu byli křesťanští provinciálové, zavlečení při válečných nájezdech do barbarika. Byli zdrojem pracovní síly, sloužili jako prostředek směny a jako zdroj regenerace lidského potenciálu kmene. Převážně, ale na gótském území zůstávali, a jejich potomci, již s rovnoprávným postavením v gótské společnosti, se stali zárodkem křesťanské komunity na území Gothie. Po čase, po oficiálním uznání křesťanství v Římské říši, upoutali dokonce i pozornost církevních římských mecenášů.¹⁶⁵

Ke vzniku křesťanské obce v Gothii jsou pouze nepřímé důkazy. Jedním z nich je tzv. Kanonický dopis biskupa Gregoria Thaumaturga z 50. let 3. století. Týkající se okolností

¹⁶²SUCHÁNEK, Drahomír. DRŠKA, Václav. *CÍRKEVNÍ DĚJINY Antika a středověk*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2013. s. 97.

¹⁶³BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Stěhování národů*. Praha: Vyšehrad Historica, 2013. s. 73.

¹⁶⁴BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Politické a společenské aspekty christianizace barbarů (Vizigótů, Ostrogótů a Vandalů)*. Brno: [s.n.], 1990. s. 12-13.

¹⁶⁵DOLEŽAL, Stanislav. *Interakce Gótů a římského impéria ve 3. - 5. století n. l.* Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008. s. 256.

a dopadů gótských invazí do římských provincií v Malé Asii. Dalo by se říct, že Kanonický dopis je manuálem pro bohoslovce v jejich postoji vůči křesťanským provinciálům, kteří se během barbarských invazí nějak provinili vůči svým spoluobčanům. Gregorius žádal po biskupech potrestání, popřípadě vyobcování z obce.¹⁶⁶ „*V prostředí těchto nejstarších vizigótských křesťanů se narodil také nejproslulejší germánský biskup doby stěhování národů Wulfila.*“ viz. kapitola 2.3.¹⁶⁷

Wulfila patřil nejdříve ke stoupencům níkajského vyznání, ale později společně s „většinou Gótů“ přestoupil k ariánům. Důvodem tohoto „přestupu“ bylo, že koncepce arianismu, byla pro barbary mnohem více pochopitelnější a racionálnější, pro jejich náboženskou představivost. Byla bližší jejich germánské mytologii než ortodoxní doktrína trojjediného Boha, existovalo jasné odlišení a odstupňování tzv. Svaté trojice.¹⁶⁸

V polovině 4. století byla již křesťanská komunita v barbarských oblastech ovládaných Góty dostatečně početná a velmi dobře organizovaná. Dokonce byla i rozdělena na tři křesťanské sekty – ariáni, aiudiáni a přívrženci níkajského vyznání – katolíci. Nelze stanovit, která skupina převyšovala, ale je jisté, že křesťané tvořili v Gothii minoritní společnost, patřili mezi nejchudší vrstvu obyvatelstva. Podle Sozomena¹⁶⁹ byli Gótové a obyvatelé Gothie již dávno christianizováni a vlivem křesťanství kultivovanější. Před rokem 376 není znám žádný kmenový vůdce, který by byl křesťanem.¹⁷⁰

V letech 347 - 348 došlo k prvnímu pronásledování křesťanů v Gothii, které vyústilo odchodem určité skupiny obyvatel, včele s Wulfilou. K dispozici, jsou, ale jen pramále informace a příčiny pronásledování jsou tudíž nejasné. Druhé pronásledování křesťanů spadá do období 369 - 372, kdy příčinou nepokojů byla snaha gótských mocností „*posílit tradiční kmenové náboženství Gótů na úkor křesťanství, které bylo ztotožněno s narůstajícím římským vlivem v Gothii.*“ Pronásledování bylo systematické, velmi masivní a krvavé, dokonce tehdy

¹⁶⁶DOLEŽAL, Stanislav. *Interakce Gótů a římského impéria ve 3. - 5. století n. l.* Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008. s. 257.

¹⁶⁷BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Stěhování národů.* Praha: Vyšehrad Historica, 2013. s. 73.

¹⁶⁸DOLEŽAL, Stanislav. *Interakce Gótů a římského impéria ve 3. - 5. století n. l.* Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008. s. 264-265.

¹⁶⁹„*Salminius Hermias Sozomenus*“, Sozomen, řecky: Σωζομενός – 5. stol. právník v Konstantinopoli, církevní historik. - GRANT, Michael. *Římští císařové: životopisy vládců císařského Říma v letech 31 př. Kr. - 476 po Kr.* 3. vyd. v českém jazyce. Praha: BB/art, 2010. s. 372

¹⁷⁰DOLEŽAL, Stanislav. *Interakce Gótů a římského impéria ve 3. - 5. století n. l.* Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008. s. 260-261, 266.

vznikla představa, že křesťanská komunita byla zničena. Nejdůležitějším pramenem je anonymní spis *Passio sancti Sabae*.¹⁷¹

*„Stejně jako pronásledování z let 347 - 8 byla i tato druhá perzekuce provázena exodem křesťanských Gótů do impéria. Ariáni patrně rozmnožili řady Gothii minores, audiáni a katolíci buďto splynuli s masou římských proviantů, nebo si na římském území založili vlastní komunity. Zbytek věřících Gótů, který zůstal v Gothii, byl nucen tajit svoji identitu.“*¹⁷²

Rok 376 nebyl pro Góty moc příznivý, po vpádu Hunů, hledali útočiště v Římské říši, které je stálo hromadnou christianizací – museli se přiklonit ke křesťanství v ariánské podobě, konverze ovšem probíhala postupně. Římané si uvědomovali, že pohanství se „jen tak nezbaví“, pouhé zákony nestačí a příliš horlivý postup by ničemu nepomohl. Neuplatňovali žádné postihy vůči jejich pohanským kultům, ale spíše využívali jejich dobré přizpůsobivosti k novým podmínkám. Avšak Gótové přijímali Krista jako dalšího z uctívaných bohů, nikoli jako jediného.¹⁷³

Z dostupných zdrojů, lze předpokládat, že christianizace Gótů nastala ještě před rokem 376, avšak od tohoto roku nabrala na intenzitě. Dohoda s císařem Valentem o akceptování arianismu Góty může být pravá, ale může být pravděpodobné, že byla založena pouze na praktické úvaze císaře. I když pronásledoval neariánské křesťany v říši, vůči pohanům zaujímal neutrální postoj a vojensko-politický postoj, vždy nadřazoval religiózním záležitostem.¹⁷⁴

¹⁷¹DOLEŽAL, Stanislav. *Interakce Gótů a římského impéria ve 3. - 5. století n. l.* Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008. s. 267, 269.

¹⁷²DOLEŽAL, Stanislav. *Interakce Gótů a římského impéria ve 3. - 5. století n. l.* Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008. s. 271.

¹⁷³PERNICOVÁ, Eva. *Nový systém hodnot a proměny myšlení – přechod od pohanství a antického dědictví ke křesťanství.* Plzeň, 2013. Bakalářská práce (Bc.). ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI. Fakulta filozofická s. 19.

¹⁷⁴DOLEŽAL, Stanislav. *Interakce Gótů a římského impéria ve 3. - 5. století n. l.* Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008. s. 274.

2. 3 Wulfila

Wulfila, nebo Ulfilas (znamená „malý vlk, vlček“) byl neodmyslitelně spjat s křesťanskou vírou u Tervingských Gótů. Stal se hlavním kmenovým předákem a biskupem svého lidu, misionářem a překladatelem, který úspěšně šířil ariánské křesťanství mezi Góty.¹⁷⁵

Byl nejvýznamnější postavou gótské konverze ke křesťanství. Dochované informace o jeho osobě a činnostech pocházejí především od ariánských autorů. „*Především Filostorgiův spis Historia ecclesiastica a dopis Epistula de fide vita at obitu Ulfilae, napsaný Ulfilovým žákem Auxentiem.*“¹⁷⁶

Wulfila se narodil okolo roku 311 jako vnuk kappadockého zajatce, který byl odvečen na sever ve 3. století (před rokem 270) při jednom velkém nájezdu na Římany. Patřil k potomkům křesťanských zajatců – byl „poloviční Gót“. Wulfilovi rodiče a ostatní zajatci – křesťané, byli usídleni při dolním toku Dunaje, kde svoji víru šířili v gótském prostředí. Patrně tvořili identifikovatelnou skupinu, která založila i církevní obec. Je pravděpodobné, že potomci zajatců, i když byli gotizováni si podvědomí o svém původu, kořenech, víře a kulturním dědictví uchovali po delší čas.¹⁷⁷

V gótských obcích bylo křesťanství velmi důležité a stálo na vysokém stupni hodnot jejich společnosti. Jak početná křesťanská komunita na gótském území vznikla, nelze doložit, ale byla natolik významná, že vzbudila pozornost řeckých a římských misionářů. Samotný Wulfila se těšil vysokému společenskému postavení. Když mu bylo něco málo přes dvacet let, doprovázel gótskou delegaci do Konstantinopole.¹⁷⁸

Wulfila ovládal velmi dobře gótštinu (mohla být i jeho mateřským jazykem), ale i latinu a řečtinu. Ve své komunitě se stal při bohoslužbách lektorem a předčítatelem. V té době prý již do gótštiny překládal i první žalmy.¹⁷⁹

¹⁷⁵TŮMA, Radek. *Wulfila*. [online]. 2002 - 2014 [cit. 2014-15-1]. Dostupné z: http://www.rim.me.cz/osobnostifilozofie_nabozenstvi/wulfila.php

¹⁷⁶DOLEŽAL, Stanislav. *Interakce Gótů a římského impéria ve 3. - 5. století n. l.* Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008. s. 259.

¹⁷⁷DOLEŽAL, Stanislav. *Interakce Gótů a římského impéria ve 3. - 5. století n. l.* Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008. s. 259-260.

¹⁷⁸TŮMA, Radek. *Wulfila*. [online]. 2002 - 2014 [cit. 2014-15-1]. Dostupné z: http://www.rim.me.cz/osobnostifilozofie_nabozenstvi/wulfila.php

¹⁷⁹DOLEŽAL, Stanislav. *Interakce Gótů a římského impéria ve 3. - 5. století n. l.* Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008. s. 260.

Římskou strategií vůči gótským Tervingům byla jejich christianizace, která byla silně podporována Constantiusem II.¹⁸⁰ Ten nechal roku 341 nikodémským Eusebiem vysvětit Wulfilu na biskupa Gótů, který své poslání plnil následujících čtyřicet let. Jelikož byli Wulfila i jeho světitel ariáni, stali se gótská křesťané také ariány a šířiteli arianismu, který byl v této době oficiální říšskou náboženskou doktrínou. Tůma píše: „*I v době, kdy v říši převládá katolicismus, se většina germánských skupin již v říši usazených i nově tam přicházejících přidržovala nadále arianismu, což vedlo – mimo jiné problémy – k rozporům mezi Římany a Germány. Ještě v 6. století označují italské prameny nenikajské křesťanství jako zákon Gótů (lex Gothorum).*“¹⁸¹

To, zda Wulfila byl opravdu prvním biskupem Gothie je však sporné. Jak uvádí Doležal, Wulfila prvním biskupem Gótů nebyl. „*Nikájského koncilu roku 325, se zúčastnil též biskup Theofilos, označený jedním z pramenů jako biskup Gótů a učitel (nebo vzor) samotného Ulfily.*“¹⁸²

Roku 347 - 348 nastaly první rozepře a začalo pronásledování křesťanů na vizigótském území. Ti odmítali svoji účast na společných obřadech a seskupení kmene, čímž ohrožovali blaho všech ostatních. Velká většina „rebelů“ pod vedením Wulfily, byla vypovězena z území Tervingů. Útočiště našli až na území římské říše, na úpatí pohoří Stará Planina, kde je přijal Constantius II.¹⁸³

Je zajímavé, že uprchlíci (většinou potomci římských zajatců) nevyužili možnost vrátit se do osad, ze kterých pocházeli jejich předkové, ale místo toho vytvořili v provincii Moesia Inferior – poblíž dunajské hranice samostatnou enklávu, která existovala až do poloviny 6. století. Tato skupina včele s Wulfilou, nazývaná *Gothi minores* (malí Gótové, Góti), zcela jistě mluvila gótským jazykem a byla příliš pogótštěna, aby splynula s rolnickou populací impéria. Zároveň však nebyla Góty plně absorbována. Wulfila se

¹⁸⁰ „*Flavius Iulius Constantius*“, – Constantius II. římský císař ve východní části (337 - 350), vládce celé říše (353 - 361), syn Konstantina Velikého. - GRANT, Michael. *Římscí císařové: životopisy vládců císařského Říma v letech 31 př. Kr. - 476 po Kr.* 3. vyd. v českém jazyce. Praha: BB/art, 2010. s. 261

¹⁸¹ TŮMA, Radek. *Wulfila*. [online]. 2002 - 2014 [cit. 2014-15-1]. Dostupné z: http://www.rim.me.cz/osobnostifilozofie_nabozenstvi/wulfila.php.

¹⁸² DOLEŽAL, Stanislav. *Interakce Gótů a římského impéria ve 3. - 5. století n. l.* Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008. s. 260.

¹⁸³ BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Stěhování národů*. Praha: Vyšehrad Historica, 2013. s. 73.

věnoval kázání a šířil křesťanství v ariánské podobě.¹⁸⁴ „Podle Jordana byl duchovním (pontifex) a současně i světským vůdcem (primas) těchto uprchlíků.“¹⁸⁵

Vzal na sebe i nelehký úkol – přeložit Bibli do gótského jazyka a přiblížil ji tak národu, který do této doby neměl ani svůj spisovný jazyk. Až do té doby Gótové používali pouze runové písmo, které měli spíše k magickým, než literárním účelům. Wulfila vycházel převážně ze vzorců alfabety a z latinského písma.¹⁸⁶ „Vytvářel nová slova pro mnohé pojmy z oblasti teologie, filozofie, anebo vůbec pojmy abstraktní, které góština do té doby neměla. Někdy si vypomohl řečtinou, jindy latinou nebo sáhl dokonce ke germánské mytologii a náboženským představám.“¹⁸⁷ Svým počinem připomínal slovanské věrozvěsty Konstantina a Metoděje.¹⁸⁸ Dochované části jeho překladu jsou hlavním zdrojem znalostí o góštině. Hlavní část rukopisu se nazývá *Codex Argenteus* (Stříbrný kodex), který uchovává univerzitní knihovna v Uppsale. Byl napsán v ostrogótské Itálii stříbrným písmem na purpurovém pergamentu. Jde o velmi vzácnou knihu.¹⁸⁹

Gótové přijali ariánské křesťanství, přesněji umírněné poloariánství. Tudíž jaký přínos měl pro ně překlad Bible. Podle biskupa Auxentia, který byl Wulfilovým životopiscem, byl pouze autorem úvah a výkladů ve třech jazycích, z nichž se zachovalo pouze semiariánské vyznání.¹⁹⁰ Vyznání se nachází v *Dissertatio contra Ambrosium*, sbírce dokumentů gótského biskupa Maximina i encyklopedie.

Jordanes v Gótských dějinách píše: „(267) Je to velký národ, který měl jako svého kněze a zároveň vůdce Vulfilu, jenž je prý naučil i číst a psát. Dnes jsou v Moesii a obývají oblast kolem Nicopole, na úpatí hory Haemimontus. Je to kmen početný, ale chudý a nebojovný. Nemá nazbyt ničeho, kromě různých druhů dobytka, pastvin a lesů.“¹⁹¹ Země nepatřila k nejúrodnější oblasti a tím pádem byli pravděpodobně hospodářsky závislí na

¹⁸⁴TŮMA, Radek. *Wulfila*. [online]. 2002 - 2014 [cit. 2014-15-1]. Dostupné z: http://www.rim.me.cz/osobnostifilozofie_nabozenstvi/wulfila.php.

¹⁸⁵DOLEŽAL, Stanislav. *Interakce Gótů a římského impéria ve 3. - 5. století n. l.* Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008. s. 264.

¹⁸⁶BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Stěhování národů*. Praha: Vyšehrad Historica, 2013. s. 73.

¹⁸⁷Tamtéž, s. 74.

¹⁸⁸Tamtéž, s. 73.

¹⁸⁹DOLEŽAL, Stanislav. *Interakce Gótů a římského impéria ve 3. - 5. století n. l.* Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008. s. 264.

¹⁹⁰BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Stěhování národů*. Praha: Vyšehrad Historica, 2013. s. 75.

¹⁹¹JORDANES. *Gótské dějiny/Římské dějiny*. Praha: Argo, 2012. s. 98.

Římanech, což mělo za následek jejich neustálé kontroly. Pozoruhodné však je, že u *Gothi minores* byly Římány zohledněny faktory náboženského přesvědčení.¹⁹²

V čele malých Gótů stál Wulfila až do své smrti. V Římské říši postupně převládl katolicismus a sám Wulfila se ještě dožil ariánské porážky na koncilu v Konstantinopoli, kde zemřel roku 383 během následného synodu, na němž byli ariánští biskupové přemlouváni, aby se zřekli svého přesvědčení.¹⁹³

Po Wulfilově smrti nastoupil na místo gótského biskupa – biskup Selenas – pocházel z maloasijské Frygie a byl „poloviční Gót“.¹⁹⁴

¹⁹²DOLEŽAL, Stanislav. *Interakce Gótů a římského impéria ve 3. - 5. století n. l.* Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008. s. 265-266.

¹⁹³TŮMA, Radek. *Wulfila*. [online]. 2002 – 2014 [cit. 2014-15-1]. Dostupné z: http://www.rim.me.cz/osobnostifilozofie_nabozenstvi/wulfila.php.

¹⁹⁴BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Stěhování národů*. Praha: Vyšehrad Historica, 2013. s. 75.

3. KŘESŤANTSVÍ A GÓTOVÉ

Události a podmínky, které ovlivnily pronikání křesťanské víry, mezi Vizigóty a Ostrogóty nelze všeobecně zobecnit. Překvapivě je poměrně nízká misijní aktivita římské katolické církve vůči Germánům, naopak velmi významné je působení Germánů mezi Germány.¹⁹⁵

Období 4. – 9. století je v oblasti náboženství spojeno s aktivním nástupem křesťanství, které si dokázalo získat většinu obyvatel Římské říše a příchozích germánských a slovanských skupin. Církev sjednotila a dokončila hlavní organizační struktury a po vnitřních nepokojích zformulovala svoji věrouku. Velkým propagátorem církve byl Konstantin I. Veliký, který jako jediný suverénní vládce otevřel římskou společnost vlivům křesťanství.¹⁹⁶

Od 3. století docházelo ve vztahu ke křesťanství v Římské říši k značným převratům. První pronásledování křesťanů proběhlo kolem roku 250 vyvolané ediktem císaře Decia, počátkem 4. století perzekuce vyvrcholila edikty císaře Diocletiana. Za císaře Constantina I. bylo křesťanství povoleno a silně preferováno. Za jeho vlády končí pronásledování křesťanů. Za vlády císaře Theodosiuse Velikého byly polyteistické obřady zakázány a křesťanství se stalo jediným náboženstvím, které smělo být vyznáváno. Křesťanským věkem Římské říše bylo 4. – 5. století, všichni císařové (kromě císaře Iuliana Apostata) byli křesťanského, ortodoxního nebo ariánského vyznání.¹⁹⁷

Doba pozdní antiky je dobou smíření křesťanské církve s římským státem. Na jedné straně se spojovala *Romanitas et Christianitas*, na druhé straně integrace barbarů, kteří byli mnohem méně vzdělaní do křesťanského a římského světa. Z pohledu víry – racionálních či iracionálních prvků a stupně pochopení získaných myšlenek křesťanství, nelze všechny germánské křesťany stavět do jedné řady. „*Ve starogermánském prostředí nerepresentovali ovšem křesťané nejstarší pospolitost, která pouta rodu prolomila. Před nimi to byla družina, shromazďující se kolem úspěšného válečníka. Germánský křesťan vstupoval potom mnohdy*

¹⁹⁵BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Politické a společenské aspekty christianizace barbarů (Vizigótů, Ostrogótů a Vandalů)*. Brno: [s.n.], 1990. s. 17.

¹⁹⁶SUCHÁNEK, Drahoř. DRŠKA, Václav. *CÍRKEVNÍ DĚJINY Antika a středověk*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2013. s. 85.

¹⁹⁷BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Stěhování národů*. Praha: Vyšehrad Historica, 2013. s. 39-40.

do takové družiny Kristovy a namísto představy Boha, trpícího za vykoupení hříchů lidstva, si vytvářel obraz vítězného Krista – Krále.“¹⁹⁸

Jednou z nejdůležitějších podmínek efektivního náboženského a celkového sjednocení obyvatelstva v barbarských germánských státech bylo dosažení nadvlády sociální struktury jejich společnosti nad etnickou.¹⁹⁹

3.1 Gótové a ariánské vyznání

Proč mezi Góty převládlo právě ariánství a ne katolicismus nebo audiánství? Jedním z důvodů byly zajisté politické aspekty. Ariánství bylo oficiální východořímskou křesťanskou doktrínou, bylo zvýhodňováno, mocensky prosazováno, a to po dobu téměř padesáti let! Ale proč se nepřiklonili k nikajskému vyznání, které bylo taktéž v impériu oficiálně preferované? Zásadní roly v christianizaci Gótů měl zajisté i Wulfila, jak jsme se již zmiňovali v předešlých kapitolách. Ale byl opravdu klíčovou postavou pro příklon Gótů k ariánství? Z náboženských příčin, lze tvrdit, že racionálnější arianismus daleko lépe vyhovoval gótskému myšlení a vzdělanosti – hierarchická struktura boží trojice lépe zapadala do jejich náboženských představ. Většina germánských kmenů vyznávala koncept panteonu s jeho jedinou hlavní postavou. Dalším důvodem mohla být neschopnost většiny Gótů pochopit jemný rozdíl christologických sporů a jejich vlastní nezájem o rozpor mezi arianismem a jinými podobami křesťanské víry. Gótové občas ani sami nevěděli, do jaké církve patří, spokojili se pouze se základními informacemi o podstatě křesťanství, u kterých také zůstali. Díky bibli, kterou pro ně Wulfila přeložil do jejich vlastního jazyka, nemuseli Gótové přijímat znalosti říšských jazyků a být v kontaktu s řeckou východní církví. Kromě výhod tento stav přinášel i jisté rozdíly – jejich izolaci a úpadek v kulturním vývoji.²⁰⁰

V roce 325 se konal Nikajský koncil, jeden z nejvýznamnějších koncilů v dějinách církve. Měla se zde najít odpověď na učení ariánů, zformulovat tzv. „nikajské vyznání víry“, které se stalo prvním základním vyznáním tohoto druhu. Zde císař Konstantin I. zařídil, aby

¹⁹⁸ BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Stěhování národů*. Praha: Vyšehrad Historica, 2013 s. 11.

¹⁹⁹ BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Politické a společenské aspekty christianizace barbarů (Vizigótů, Ostrogótů a Vandalů)*. Brno: [s.n.], 1990. s. 17.

²⁰⁰ DOLEŽAL, Stanislav. *Interakce Gótů a římského impéria ve 3. - 5. století n. l.* Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008. s. 274-277.

většina biskupů odsoudila Areiovo učení. Později se sám snažil na základě vyznání víry vrátit Areia zpět do jeho funkce.²⁰¹

Po nástupu císaře Theodoisa, který konečně uspořádal náboženské poměry, měl v úmyslu prosazovat nikajskou podobu křesťanství. Vydal 27. února roku 380 zákony zakazující ariánství.²⁰² Na druhém církevním koncilu v Konstantinopoli roku 381 spory ohledně ariánství uzavřel a potvrdil nikajskou ortodoxii a proti křesťanským heretikům vyjadřoval extrémní netoleranci.²⁰³

Po rozpadu Římské říše roku 410, kdy říši obsadili Gótové, si katolická církev na Západě byla vědoma své sounáležitosti v různých zemích, avšak ariánské církve byly těsně spjaty s národem, byly vázány kmenovým zřízením. Král dosazoval biskupy, kteří ve většině případů byli vojenskými kněžími, kostel zřízený králem zůstal majetkem zakladatele i s pozemky a dárkami. Jedním z předních úkolů církve v dalších generacích bylo získat ariánské církve pro pravověrné křesťanství, když stále více Západ zabíraly germánské kmeny ariánského vyznání.²⁰⁴

Ariánské vyznání mezi Germány, trvalo od konce 4. století až do 6. - 7. století. Ke konci své existence ztlačilo na významu, jeho „vnitřní život“ chřadl. Biskupové již nedokázali dostatečně teologicky vést svoji církve. Po zániku Ostrogótské a později i Vizigótské říše přijali zbylí Gótové katolictví.²⁰⁵

3.1.1 Arianismus

„Učení alexandrijského presbytera Areia (260 - 336), podle kterého je Logos vždy u Boha jako jeho vlastnost, není věčný jako Otec, od něhož – ale nikoli z jeho podstaty – bezprostředně přijal svébytnost. Logos je zprostředkovatelem mezi Bohem a lidmi; v člověku Ježíši zaujal místo lidské duše.“²⁰⁶

²⁰¹JOHNSON, Paul. *Dějiny křesťanství*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, Barrister & Principal, 1999. s. 85-86.

²⁰²DOLEŽAL, Stanislav. *Interakce Gótů a římského impéria ve 3. - 5. století n. l.* Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008. s. 277.

²⁰³SUCHÁNEK, Drahoř. DRŠKA, Václav. *CÍRKEVNÍ DĚJINY Antika a středověk*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2013. s. 91-92.

²⁰⁴ŘÍČAN, Rudolf. MOLNÁR, Amedeo. *Dvanáct století církevních dějin*. Praha: Kalich s.r.o., 2008. s. 151-152.

²⁰⁵Tamtéž, s. 183-187.

²⁰⁶JOHNSON, Paul. *Dějiny křesťanství*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, Barrister & Principal, 1999. s. 507.

Počátkem 4. století se zrychlil ve východní církvi vývoj a ustálení církevních dogmatických výpovědí, v souvislosti s novým postavením křesťanů. Předmětem velkého areiovského sporu bylo trojiční a christologické dogma.²⁰⁷

Jeden z prvních teologických sporů, který postihl celé církevní společenství, byl kolem otázky vztahu Boha Otce a Ježíše Krista, jeho Syna. V Novém zákonu se sice hovořilo o Ježíšově synovství vůči Otci, ale chybělo konkrétní a zřetelnější vymezení rysu tohoto vztahu. Panovala pochybnost v postavení Syna vůči Otci, o vymezení Ježíšovy božské podstaty a otázka Ducha svatého – jeho božství a vztah k Otci a Synu.²⁰⁸

Církevní učení zastává tajemství Kristova božství i lidství, definované na koncilech. Zjednodušeně řečeno Bůh se stal v Kristu člověkem, aby se člověk skrze následování Krista mohl stát lepším, Božím. A to navzdory zlu, které člověk páchá a navzdory smrti, kterou musí projít. Pokud Kristus nebyl Bůh, nedojde u člověka k vykoupení, je ponechán sám sobě. Křesťané věří, že Kristus se stal člověkem, a zůstal Bohem, aby znovu navázal pouto mezi bohem a člověkem, které je přerвано zlem a smrtí. Všechny tresty za zlo, které člověk způsobí, bere Kristus na sebe na kříži. Bere na sebe i smrt, jako člověk zemře. Ale Bůh zemřít nemůže. Smrt nevinného otevírá možnost ospravedlnění vinných. Ježíš vstane z mrtvých, a to je počátek existence církve.

Do tohoto sporu vstoupil horlivý kněz Areius z Alexandrie – vzdělaný a schopný klerik, který popřel, že by Kristus byl zároveň Bohem. „*Věčný Bůh-Otec stvořil, podle jeho názoru, jako druhý princip o sobě Syna (Logos), skrze nějž potom povstal i zbytek stvoření. Vztah mezi Otcem a Synem je kvalitativně nesrovnatelný – Otec, pravý Bůh, stál mimo vše stvořené, jeho existence byla, je a bude vždy, nedoznal nikdy žádné změny. Syn byl v principu pouhým stvořením; sice největším ze všech ostatních, ale co se týče podstaty, zcela odlišným od Otce. ... Syn ještě neexistoval, proto Synu nelze přisoudit stejnou podstatu jako Otci.*“²⁰⁹

Ariovo učení, které hlásal v Alexandrii slovy i písemně získalo mnoho přívrženců a lidový ohlas. Klonili se k němu biskupové jako Eusebios z palestinské Kaisareie nebo Eusebios z maloasijské Nikodemie, u kterých našel zastání, podporu a pomoc. Naopak alexandrijský biskup Alexandr proti Areiovi vystoupil.²¹⁰ Nejdříve se pokusil o smír a žádal

²⁰⁷ŘÍČAN, Rudolf. MOLNÁR, Amedeo. *Dvanáct století církevních dějin*. Praha: Kalich s.r.o., 2008. s. 120.

²⁰⁸SUCHÁNEK, Drahomír. DRŠKA, Václav. *CÍRKEVNÍ DĚJINY Antika a středověk*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2013. s. 160.

²⁰⁹SUCHÁNEK, Drahomír. DRŠKA, Václav. *CÍRKEVNÍ DĚJINY Antika a středověk*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2013. s. 161.

²¹⁰ŘÍČAN, Rudolf. MOLNÁR, Amedeo. *Dvanáct století církevních dějin*. Praha: Kalich s.r.o., 2008. s. 121.

jej o zmírnění jeho tvrzení, ale po neúspěchu zvolil rázný postup. Roku 323 se souhlasem ostatních biskupů Areiovo učení odsoudil a vyloučil jej z církevní společnosti.²¹¹

K vyřešení sporu, který „nabíral na vážnosti“, se ujal sám císař Konstantin Velký a svolal roku 325 již zmíněný koncil do Nikaje v Malé Asii. Do dlouhých jednání sám císař několikrát zasáhl, měl možnost demonstrovat svoji pozici, ale dával biskupům, kterých se na koncil sjelo okolo 300, svobodu pro jednání. Nakonec zformulovali slavnostní vyznání víry = Nikajské vyznání víry:

„Věříme v jednoho Boha, Otce vševládajícího, Učinitele všech věcí viditelných i neviditelných. A v jednoho Pána, Ježíše Krista, Syna Božího, zplozeného z Otce, jednorozeného, to jest z podstaty Otcovy, Boha z Boha, Světlo ze Světla, pravého Boha z pravého Boha, zplozeného, nikoli stvořeného, jedné podstaty s Otcem ... A v ducha svatého.“

Většina biskupů i ariánů, toto vyznání víry podepsalo, dokonce i Eusebius z Nikomedie. Areius a dva přátelé nepodepsali, byli označeni za heretiky a byli exkomunikováni. Nikajské vyznání chtělo učení Areiovo odmítnout, tak jej také odmítlo. Později sám císař Constantin povolil Areiovi návrat z vyhnanství, byl očištěn.²¹²

Nikajským rozhodnutím ariánský spor neskončil, naopak „začal“, trval skoro padesát let. Biskupové, sice vyznání podepsali, ale každý jej chápal rozdílně – vzplanul církevně-politický boj. Ariáni, zatlačeni do kouta, disponovali stále velkým počtem přívrženců a snažili se o navrácení stolců. Na druhé straně ortodoxní vyznavač nikajského vyznání Athanasios a jeho přívrženci nezůstávali v „boji“ nečinnými. V tvrdém boji o církevní moc, vedeném mnohdy neutěšenými prostředky, docházelo ke značným nedorozuměním, ohledně mocenských pozic, a značná byla i rozdílnost v názorech. Po různých teologických diskuzích a vyjednáváním, zásahů císařů, byl roku 381 svolán koncil v Konstantinopoli, kde se problematika Ducha svatého spojila s konečným odmítnutím arianismu. Účastníci trvali na jasném trojičním učení a odmítli degradaci Ducha na pouhé Otcovo stvoření (Božskou sílu). Vzniklo vyznání nikejsko-cařihradské v návaznosti na nauku papeže Damasa a tří kappadockých teologů, jimiž byli otcové Basil, Řehoř z Nyssy a Řehoř z Naziánsu, kde se vyznávali k víře jednoho Boha ve třech osobách – Otce, Syna a Ducha svatého. Ve svém

²¹¹SUCHÁNEK, Drahomír. DRŠKA, Václav. *CÍRKEVNÍ DĚJINY Antika a středověk*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2013. s. 161.

²¹²LOHSE, Bernhard. *Epochy dějin dogmatu*. Jihlava: Mlýn. 2010. s. 42-44.

výsledku, kompromis, který nastal, představuje vyvážené dílo, jež svým obsahem jasně deklaruje Boží trojici, po formulační stránce odráží křehkost teologických rozdílů.²¹³

Arius (řecky Areios, 250 - 335)

Arius byl kněz v Alexandrii, která byla centrem duchovního života a teologické Biskupem Alexandrem byl postaven do čela církevního sboru ve čtvrti Baukalis. Teologicky se hlásil k tzv. antiochijské škole, byl žákem antiochijských myslitelů exegetů, zejména Lukiana. Metoda učitelů jej mohla vést k přesvědčení, že Ježíš není přímo Bůh, nýbrž je člověkem, na nějž božská milost výjimečným způsobem spočinula.²¹⁴ Též se učil od Órigena a nemálo od něj převzal. Arius origenistickou teologii přetvořil a pozměnil, posunul ji do extrémní podoby. Nechal se vést určitými stimuly, které byly Órigenovi v podobě, jakou uváděl Arius, zcela cizí.²¹⁵

Jeho učení vyznávalo, že Ježíš Kristus je stvořená bytost, spolu s Duchem svatým podřízená Bohu Otci. Měl v úmyslu vyzdvihnout Boží jedinečnost a podržet Boží jedinstvo. Údajně se mu to i povedlo, ale ve skutečnosti učinil z Krista jakéhosi poloboha, ani člověk ani Bůh. Kdo uzná Ariovo učení, musí popřít Boží zjevení v Ježíši Kristu, nebo přijmout více bohů. Arius dosáhl jednoho: „položil církvi s nepřeslechnutelnou naléhavostí otázku, zda je podle víry Ježíš Kristus stvořením, které stojí hluboko pod Bohem, nebo zda je sám Bohem. O tuto otázku v ariánském sporu jde.“²¹⁶

Arius byl autorem propagandistických hymnů – populárních monoteistických popěveků pro cechy řemeslníků, pro vojáky složil pochodové písně a pro kupce plavících se po moři sepsal teologicky laděné námořní písně.²¹⁷ Největší pozornost o jeho učení vyvolal spis *Thálea – Hostina*.²¹⁸

²¹³SUCHÁNEK, Drahomír. DRŠKA, Václav. *CÍRKEVNÍ DĚJINY Antika a středověk*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2013. s. 167-168.

²¹⁴ŘÍČAN, Rudolf. MOLNÁR, Amedeo. *Dvanáct století církevních dějin*. Praha: Kalich s.r.o., 2008. s. 120-121.

²¹⁵LOHSE, Bernhard. *Epochy dějin dogmatu*. Jihlava: Mlýn. 2010. s. 40.

²¹⁶Tamtéž, s. 41.

²¹⁷JOHNSON, Paul. *Dějiny křesťanství*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, Barrister & Principal, 1999. s. 102.

²¹⁸SUCHÁNEK, Drahomír. DRŠKA, Václav. *CÍRKEVNÍ DĚJINY Antika a středověk*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2013. s. 161.

3. 2 Víra Vizigótů

„Původní křesťanská víra, kterou Vizigóti po polovině 3. stol. přijali, nebyla ovšem ještě ani ariánská, ani katolická.“ „Od 70. let 4. stol. se prameny na hlavní masu Vizigótů, teda na tzv. balkánské Vizigóty, dívají jako na ariánské křesťany.“²¹⁹ Avšak byli mezi nimi i stoupcí ortodoxního vyznání jako jsou např. někteří góští mučedníci – kappadočan Eutyches nebo vyhnanec Audaia. Cesta k ariánskému křesťanství u Vizigótů je velmi úzce spjata s Wulfilou.

Některé prameny vysvětlují konverzi Vizigótů v 70. letech 4. století jako dopad mocenského boje mezi králem Athanarichem a jeho soupeřem Fritigernem. Fritigern chtěl získat pomoc od císaře Valense a byl Římu plně nakloněn, naopak Athanarich byl proti a na římskou půdu nechtěl nikdy vkročit. Fritigern učinil slib, kterým se zavazoval za sebe i své Góty, že přijmou křesťanství, pokud budou přijati na římské území. Zda to byl vnitropolitický zápas nebo jen únik před Huny, to se již nedovíme, ale došlo k němu v období mezi lety 372 – 376. Určitě, ale jedním z důvodů, byl i předchozí vývoj křesťanského náboženství mezi Vizigóty. Poté co Athanarich uskutečnil masivní pronásledování křesťanů, ztratil mnoho přívrženců a ti byli ochotni podpořit Fritigerna ve svém plánu ovládnout celý kmenový svaz. V dějinách germánské christianizace bylo běžné, že víru kmene bylo možné změnit z pouhého králova rozhodnutí. Byli to tzv. sakrální králové, kteří měli výhradní postavení v kultu a zodpovídali za pozitivní vztah kmene a jeho božstev. Proto Fritigernovi Góti byli usazeni v římském impériu, jehož ochráncem byl Kristus.

Biskup Ambrož, který bojoval proti ariánům, v eseji „O víře“ ztotožnil Góty s Gogem, apokalyptickým, nakonec Bohem poraženým nepřítelem Božího lidu. Gótové později ve službách ariánské císařovny Iustiny a jejího syna Valentiniana II. ukázali nečekanou mírumilovnost s katolíky, a tak Ambrož Góty nazval spoludědici Božími a ve svém výkladu evangelia podle Lukáše popsal, že císařská moc si Góty nepodrobila, ale Kristova ano.²²⁰

Po dobytí Říma roku 410 odešli Vizigóti na jihozápad Galie a posléze zabrali i Hispánii. Vztahy mezi Římem byly velmi korektní a trvaly i za vlády Theodoricha II. Změna nastala za krále Euricha, který byl velkým nepřítelem ortodoxie. Pronásledoval křesťany, duchovní zavíral do vězení, biskupy posílal do vyhnanství, což mělo hlavně politický

²¹⁹BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Stěhování národů*. Praha: Vyšehrad Historica, 2013. s. 75-79.

²²⁰Tamtéž, s. 80.

důvod.²²¹ „*Ekonomické a také sociální pozice církve, která v té době měla velmi mnoho důležitých úkolů nejen na poli duchovním, ale i charitativním nebo diplomatickém, ovšem zůstaly nezměněny.*“²²²

Okolo roku 500 byli reprezentanti katolického kléru a ariánští králové svolný přehlížet vzájemné rozdílnosti ve víře. O tři generace později se tento náboženský *modus vivendi* začal vytrácet. Proč se tomu tak dělo nezjistíme, ale křesťanství vždy bylo jen o jedné cestě k pravdě a spáse.²²³

Po té co Chlodovik, předák Franků a těsný soused Vizigótů, se stal katolickým křesťanem, bylo snahou vizigótského krále Alaricha II. o sblížení s Galořimany. Roku 506 se prohlásil za ochránce práv a náboženství svého katolického lidu, vydal Alarichův zákoník. 10. září 506 na katolickém koncilu schválil organizaci galské katolické církve.²²⁴

Počáteční kroky ke sjednocení víry učinil král Leovigild. Roku 580 svolal ariánskou synodu (Toledo), která pozměnila doktrinální učení gótské církve. Uznali plnou a rovnocennou božskou podstatu Syna, Duch stále zůstával v podřadné roli. Toto pojetí se nazývá makedonianismus. Leovigild, díky nové doktríně, se snažil sjednotit náboženské obřady.²²⁵ Velmi dobře vnímal náboženskou odlišnost katolictví a arianismu k plnému ovládnutí země. Svým tlakem chtěl přimět obyvatelstvo k ariánské konverzi, úspěchem mu bylo „přeběhnutí“ zaragozského biskupa Vincence. Nová náboženská politika zapříčinila mnoho nepokojů a dokonce se proti Leovigildovi postavil vlastní syn Hermenegild, který se hlásil ke katolíkům. Vše skončilo vítězstvím Leovigilda, smrtí Hermenegilda a tresty pro katolickou církev. Ovšem nic netrvá věčně a po smrti krále nastoupil na trůn jeho syn Rekkared, který roku 587 konvertoval ke katolicismu, pochopil, že nastal čas pro usmíření Vizigótů s majoritní románskou společností. Formální proces pokatolictění Vizigótů nastal na toledském sněmu v roce 589. Ke katolictví se doznala královská rodina, vysocí šlechtici a většina ariánských biskupů. Přidání formulace *Filioque* do vyznání víry bylo ukázkou nového smýšlení – vizigótská církev uznala božství Ježíše Krista.²²⁶

²²¹SUCHÁNEK, Drahomír. DRŠKA, Václav. *CÍRKEVNÍ DĚJINY Antika a středověk*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2013. s. 100.

²²²BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Stěhování národů*. Praha: Vyšehrad Historica, 2013. s. 100.

²²³HEATHER, Peter. *Gótové*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002. s. 284-285.

²²⁴BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Stěhování národů*. Praha: Vyšehrad Historica, 2013. s. 100.

²²⁵HEATHER, Peter. *Gótové*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002. s. 285-286.

²²⁶SUCHÁNEK, Drahomír. DRŠKA, Václav. *CÍRKEVNÍ DĚJINY Antika a středověk*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2013. s. 101.

Konverze ovšem nebyla zas až tak jednoduchá, probíhala v letech 587 – 588, a byla provázena minimálně čtyřmi revoltami. Probíhaly různá spiknutí, pokus o státní převrat, vzpoury. Prosazení náboženského sjednocení byl těžce dosaženým úspěchem.²²⁷ Církev se těšila velkému rozmachu, zrodila se specifická vizigótsko-románská církev, úzce spojená se světskými a církevními složkami společnosti.²²⁸ „*Rozkvět hispánského křesťanství skončil na počátku 8. století po invazi muslimů – většina křesťanského obyvatelstva musela přijmout jejich nadvládu.*“²²⁹

Stát Vizigótů zanikl. Významným dědictvím je poučení z jejich vlastních dějin o náboženské toleranci. Tolerance vůči katolíkům jim napomáhala, netolerance vůči židům (v Hispánii jich bylo velké množství) napomáhala arabským dobyvatelům. Protižidovské zákonodárství vizigótského státu patří v dějinách Evropy k nejpřísnějším. Mnohá opatření vůči tomuto etniku jsou skvrnou na dějinách národa, který významně dokázal podporovat a rozvíjet antické tradice.²³⁰

3. 3 Víra Ostrogótů

Ariánská christianizace Ostrogótů je v podstatě nevyřešeným problémem. Dobový autoři nám nezanechali příliš mnoho informací. Prakticky skoro jediné a hlavní svědectví o konverzi Ostrogótů k ariánství přináší pouze Jordanes. Mnoho pramenů zná Ostrogóty jako ariánské křesťany, ale neuvádějí, jak se jimi stali. Badatelé, kteří se věnují christianizaci Germánů, vyslovili názor, že byli christianizováni tzv. Malými Góty – skupinou ariánských Vizigótů. Jordanes ve svém líčení ale píše, že šíření ariánství mezi Ostrogóty je spojeno s Vizigóty, kteří víru přijali v 70. letech 4. století, ale to už Malý Gótové žili 20 let odděleně od Vizigótů. A o jejich misijní činnosti se nezmiňuje vůbec. Takže, jak ke konverzi Ostrogóti přišli, zůstává stále nezjištěno.²³¹

Dalším obrazem, proč byli Ostrogóti ariáni, může být, že nejslavnější ostrogótský vládce Theodorich Veliký byl křesťanem od svého dětství. Do 18 let žil na císařském dvoře v katolické Konstantinopoli. Ariánské vyznání mezi Ostrogóty muselo již mít pevnou pozici, jelikož vyznání Theodoricha neovlivnila ani katolická církev. Vše můžeme brát pouze

²²⁷HEATHER, Peter. *Gótové*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002. s. 287.

²²⁸SUCHÁNEK, Drahomír. DRŠKA, Václav. *CÍRKEVNÍ DĚJINY Antika a středověk*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2013. s. 101-102.

²²⁹Tamtéž, s. 102.

²³⁰BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Stěhování národů*. Praha: Vyšehrad Historica, 2013. s. 112.

²³¹BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *K problému christianizace Ostrogótů*. Sborník prací Filozofické fakulty brněnské university. 2004. s. 89.

hypoteticky, prameny o době do roku 439 a ariánství Ostrogótů nic nevědí. Z dostupných zdrojů lze předpokládat, že po návratu příslušníků rodu Amalů, kteří se po roce 439 vrátili na trůn, přijali víru křesťanských Vizigótů, kterou posléze šířili dál.²³²

„Méně významný katolický pokus o christianizaci zadunajských Ostrogótů, podniknutý někdy mezi lety 398 – 404 konstantinopolským biskupem Ióannem Chrysostomem, pozdně antickému církevnímu autoru Theodórétovi přitom neunikl.“²³³

Ostrogóti přijali ariánské křesťanství nejpravděpodobněji od roku 439 do první poloviny 50. let 5. století. Ostrogótský stát vznikl roku 493 v Itálii a králem se stal Theodorich Veliký. Dosáhli velmi dobrých vzájemných vztahů mezi ariánskou a katolickou církví.²³⁴ Ariánská christianizace Ostrogótů proběhla bez aktivity a bez většího přičinění církevních činitelů Římské říše.²³⁵

Theodorich docílil vzájemných dobrých vztahů mezi ariány a katolickým obyvatelstvem, k zásadním střetům nedocházelo. Důvodem zřejmě byla jeho předchozí výchova a spolupráce s římskými vzdělanci jako například Cassiodorem, Symmachusem, Boëthiusem a římským biskupem. Katoličtí křesťané ocenili jeho vstřícnost, obnovení míru a pořádku.²³⁶ Theodorich zastával názor, že náboženské přesvědčení nelze nařídít, nikoho ke změně nenutil. Pouze trestal přestupy gótských ariánů k ortodoxii konfiskacemi majetku. Více než třicetiletá vláda Theodoricha znamenala pro Itálii církevní rozkvět. Pavijský katolický biskup Ennodius napsal dokonce na Theodoricha oslavný panagerik,²³⁷ *„Na konci Theodorichovy vlády došlo k prvním výrazným konfliktům mezi germánskými Góty a římským obyvatelstvem. Po té co východořímský císař Justin vydal roku 523 edikt zakazující ariánství a zahájil tvrdé pronásledování jeho stoupenců, cítil se být Theodorich ohrožen a zapochyboval o životnosti své dosavadní politiky tolerance katolicismu.“* Theodorich

²³²BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Stěhování národů*. Praha: Vyšehrad Historica, 2013. s. 117-118.

²³³BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *K problému christianizace Ostrogótů*. Sborník prací Filozofické fakulty brněnské university. 2004. s. 91-92.

²³⁴BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Antika, křesťanství a myšlení christianizovaných barbarů pozdně antického období a části raného středověku*. In *Evropa mezi vědou a vírou, hledání nové konfigurace*. Brno: Vysoké učení technické v Brně, 2001. s. 12.

²³⁵BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *K problému christianizace Ostrogótů*. Sborník prací Filozofické fakulty brněnské university. 2004. s. 92.

²³⁶SUCHÁNEK, Drahomír. DRŠKA, Václav. *CÍRKEVNÍ DĚJINY Antika a středověk*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2013. s. 97.

²³⁷BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Stěhování národů*. Praha: Vyšehrad Historica, 2013. s. 122-127.

podstoupil různá opatření, ale viditelného výsledku nedosáhl – naopak se ukázalo ideové a kulturní propojení mezi západním a východním křesťanstvím.²³⁸

Situace a spory se vyhrtyly v rozsáhlé válečné boje (536 – 554) s císařem Justiniánem I. Ze svědectví historika Prokopia se Ostrogóti nesnažili naklonit si Boha rituálními praktikami a ani neuvažovali o změně náboženství. Boha chápali spíše jako etickou veličinu, která o jejich úspěchu či neúspěchu rozhoduje podle jejich chování. Nástupce Theodoricha Totila dobyl roku 546 Řím a zachoval se velmi mírumilovně. Bylo vidět, že christianizace zanechala na barbarech kladné výsledky, zmírnění krutosti.²³⁹

V roce 554 boje utichly, Itálie se znovu podřídila římskému systému a Ostrogótský stát zanikl. Ostrogóti byli pokořeni a soužití ariánských Gótů a katolických Římanů se zhroutilo.²⁴⁰

Věrný úředník ostrogótských králů Cassiodorus Senator odešel do ústraní. Založil klášter Vivarium, který se stal jedním z nejvýznamnějších církevních center. Díky mnichům, kteří prepisovali díla antických autorů, byla uchována antická vzdělanost středověku. Významné antické i křesťanské příručky napomohli dalším filozofům vytvářet významné duchovní mosty.²⁴¹

„Ostrogótský stát nedosáhl tak významného stupně feudalizačního vývoje jako stát Západních Gótů a pokusy jeho vládců o integraci obyvatelstva nebyly podepřeny hlubšími a významnějšími procesy uvnitř společnosti samé. Ani náboženská tolerance nemohla rozdílit dvou různých typů obyvatelstva o dvou různých způsobů vlády překlenout, třebaš po dobu trvání tzv. akakiovského schismatu existovala důležitá, oboustranně výhodná spolupráce mezi Theodorichem a římskými papeži, která však vedla jen k tomu, že si obě strany byly vzájemnou oporou proti moci Konstantinopole, nikoli k upevnění státotvorné jednoty jako v případě spolupráce vizigótského státu a katolické církve v období po roce 589.“²⁴²

²³⁸SUCHÁNEK, Drahomír. DRŠKA, Václav. *CÍRKEVNÍ DĚJINY Antika a středověk*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2013. s. 98.

²³⁹BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Antika, křesťanství a myšlení christianizovaných barbarů pozdně antického období a části raného středověku*. In *Evropa mezi vědou a vírou, hledání nové konfigurace*. Brno: Vysoké učení technické v Brně, 2001. s. 12-13.

²⁴⁰SUCHÁNEK, Drahomír. DRŠKA, Václav. *CÍRKEVNÍ DĚJINY Antika a středověk*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2013. s. 98-99.

²⁴¹BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Stěhování národů*. Praha: Vyšehrad Historica, 2013. s. 134.

²⁴²BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Politické a společenské aspekty christianizace barbarů (Vizigótů, Ostrogótů a Vandalů)*. Brno: [s.n.], 1990. s. 11.

ZÁVĚR

Ve své bakalářské práci jsem se pokusil pomocí dostupných materiálů zmapovat vznik, rozkvět i pád gótské říše. Jejich přijetí křesťanské víry.

K rozkvětu této říše, která se postupně ještě rozdělila na říši vizigótskou a ostrogótskou, neodmyslitelně patří i přechod od pohanského uctívání bohů k novému náboženství. A to ke křesťanství v ariánské podobě. Je pochopitelné, že při tomto významném kroku bylo zapotřebí nějaké osobnosti, která by dokázala přesvědčit národ o správnosti nové cesty. Pro gótský lid se takovým vzorem stal hlavní kmenový biskup Wulfila, jemuž je v práci věnováno významné místo.

Stejně jako jiné říše této doby, ani Gótové si svoji samostatnost nezachovali a jako společenství zanikli. Po prostudování řady materiálů jsem přesvědčen, že tento národ má v historii svoje místo a nelze jej opomíjet.

Přesto, že Gótové ke katolicismu nedošli, jelikož se jejich říše rozpadla nebo spojila s jinými kmeny, základ křesťanství u nich počal. Změnil jejich životy, pohled na svět, chování. Dokázali se přizpůsobit době a potřebám. Dokázali pochopit spojenectví s Bohem, potřebu víry a naučili se rozlišit dobro a zlo.

I my dnes žijeme v neklidném světě, v pohnuté době, tak jako před staletími. Důležité je si připomenout, že co bylo ponižující pro Góta, mohlo být i zlem pro Římana. Všichni jsme prostě lidmi, kteří si zaslouží důstojný lidský život, teprve pak se dělíme dle národů, ras, a politického přesvědčení. Díky historii máme možnost se ohlédnout a díky Boží prozřetelnosti můžeme v co nejlepší víře z historie vycházet.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ODBORNÝCH ZDROJŮ

ADKINS, Lesley. ADKINS, Roy. A. *Antický Řím*. Praha: Slovart, 2012. ISBN 978-80-7391-579-7.

BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Antika, křesťanství a myšlení christianizovaných barbarů pozdně antického období a části raného středověku. In Evropa mezi vědou a vírou, hledání nové konfigurace*. Brno: Vysoké učení technické v Brně, 2001. s. 9-17. ISBN 80-214-1865-6.

BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Politické a společenské aspekty christianizace barbarů (Vizigótů, Ostrogótů a Vandalů)*. Brno: [s.n.], 1990.

BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *K problému christianizace Ostrogótů*. Sborník prací Filozofické fakulty brněnské university. N, Řada klasická = Graeco – Latina Brunensia. vol. 53, issN9, pp. [89] – 116. 2004. ISSN 1211-6335. ISBN 80-210-3498-X.

BEDNAŘÍKOVÁ, Jarmila. *Stěhování národů*. Praha: Vyšehrad Historica, 2013. ISBN 978-80-7429-305-4.

ČEŠKA, Josef. *Zánik antického světa*. Praha: Vyšehrad, 2000. ISBN 80-7021-386-8.

DOLEŽAL, Stanislav. *Interakce Gótů a římského impéria ve 3. - 5. století n. l.* Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008. ISBN 978-80-246-1531-8.

GRANT, Michael. *Římští císařové: životopisy vládců císařského Říma v letech 31 př. Kr. - 476 po Kr.* 3. vyd. v českém jazyce. Praha: BB/art, 2010. 387 s. ISBN 978-80-7381-771-8.

HARENBERG, Bodo, ed. *Kronika lidstva*. 7. vyd. Praha: Fortuna Print, 2003. 1319 s. ISBN 80-7321-068-1.

HEATHER, Peter. *Gótové*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002. ISBN 80-7106-199-9.

JOHNSON, Paul. *Dějiny křesťanství*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, Barrister & Principal, 1999. ISBN 80-85959-41-0 (CDK), ISBN 80-85947-29-3 (Barrister & Principal).

JORDANES. *Gótské dějiny/Římské dějiny*. Praha: Argo, 2012. ISBN 978-80-257-0744-9.

KLAPETEK, Milan. *Evropa mezi vědou a vírou*. Brno: Vysoké učení technické, Centrum vzdělávání a poradenství, Koordinační centrum vysokých škol, Sborník textů přednášek a příspěvků, 2001.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Mytologie Ilustrovaný průvodce světovými mýty a legendami*. Praha: Perfekt, 2002. ISBN 80-8046-333-6.

LOHSE, Bernhard. *Epochy dějin dogmatu*. Jihlava: Mlýn. 2010. ISBN 978-80-86498-37-9.

PERNICOVÁ, Eva. *Nový systém hodnot a proměny myšlení – přechod od pohanství a antického dědictví ke křesťanství*. Plzeň, 2013. Bakalářská práce (Bc.). ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI. Fakulta filozofická.

PROKOPIOS z Kaisareie. *Válka s Góty*. Praha: Odeon, 1985.

ŘÍČAN, Rudolf. MOLNÁR, Amedeo. *Dvanáct století církevních dějin*. Praha: Kalich s.r.o., 2008. ISBN 978-80-7017-064-9.

SUCHÁNEK, Drahomír. DRŠKA, Václav. *CÍRKEVNÍ DĚJINY Antika a středověk*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2013. ISBN 978-80-347-3719-5.

THOMAS J. CRAUGHWELL. *Barbaři. Jak jejich invaze ovlivnily moderní svět*. Praha: Fortuna Libri, 2009. ISBN 978-80-7321-440-1.

WOLFRAM, Herwig. *History of the Goths*. New and compl. rev. from the 2nd German ed. Berkeley: University of California Press, 1988. 12, 613 s., 7 mp. ISBN 0-520-06983-8.

ČILINGIROV, Asen. *Gótové nebo Gétové* [online]. 27. 5. 2007, [cit. 2014-12-1]. Dostupné z: <http://www.sarakt.eu/getove.htm>

KUNEŠ, Josef. *Říše barbarů*. [online]. 22. 7. 2004, [cit. 2014-12-1]. Dostupné z: <http://www.militaria.cz/cz/clanky/valky-valecnici/rise-barbaru.htm>

TŮMA, Radek. *Wulfila*. [online]. 2002 - 2014 [cit. 2014-15-1]. Dostupné z: http://www.rim.me.cz/osobnostifilozofie_nabozenstvi/wulfila.php

Wikipedie. Otevřená encyklopedie [online]. Poslední revize 27.1.2014 [cit.7.5.2014]. Dostupné z: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Strab%C3%B3n>>.

Wikipedie. Otevřená encyklopedie [online]. Poslední revize 7.5.2014 [cit.18.5.2014]. Dostupné z: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Jordanes>>.

Wikipedie. Otevřená encyklopedie [online]. Poslední revize 26.3.2014 [cit.3.6.2014]. Dostupné z: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Vandalov%C3%A9>>.

Wikipedie. Otevřená encyklopedie [online]. Poslední revize 19.5.2014 [cit.3.6.2014]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Limes_Romanus>.

Wikipedie. Otevřená encyklopedie [online]. Poslední revize 22.5.2014 [cit.3.6.2014]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Paulus_Orosius>.

Wikipedie. Otevřená encyklopedie [online]. Poslední revize 6.7.2013 [cit.15.6.2014]. Dostupné z: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Noricum>>.

Wikipedie. Otevřená encyklopedie [online]. Poslední revize 6.10.2013 [cit.15.6.2014]. Dostupné z: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Narbonne>>.

Summary

THE ADOPTION OF CHRISTIANITY BY THE GOTHS

MARTIN POKORNÝ

This study points the conversion of the barbarian and pagan tribe into a civilized Christian nation. The Gothic nation was in during its heyday the most powerful tribe of Europe. The first part of the study concerns the historical facts and history which the Goths passed over since their arrival from Scandinavia, the actual division of the tribe onto Visigothic and Ostrogothic Empires ended by their extinction. It also maps inevitable conflicts with the Roman Empire ended by Gothic victory and the disintegration of the Roman Empire and last but not least the establishment of the Visigoths in Gaul and Hispania, and the Ostrogoths in Italy. The second part of the study describes a conversion from paganism and the beginning of the Christianisation of the Gothic nation with their tribal leader and bishop Wulfila in the forefront. The successive integration of the Gothic nation into Roman society, the acceptance of new moral, ethical and political standards. The conversion of the cult, renunciation of existing deities and adoption of more cultivated being. The last part explains the Christian religion Arianism and mentions the historical figure of the bishop Aria. It also documents the gradual religious process, the adoption of Christianity by the Visigoths and the Ostrogoths. Rational Arianism, which far better suited to the Gothic way of thinking, had become a forming religion for Gothic people.